

Evropský rozpočtový rámec, rozpočtové instituce a rozpočtové rámce v ČR a ve vybraných zemích EU

Aktualizace studie č. 2.098 (březen 2015)

Srovnávací studie č. 2.098
srpen 2017

autor: Daša Smetanková, Renáta Zahořáková,
Karolína Bucifalová

Obsah:

Obsah

EVROPSKÝ ROZPOČTOVÝ RÁMEC	4
<i>PAKT STABILITY A RŮSTU (STABILITY AND GROWTH PACT, SGP)</i>	5
NEZÁVISLÉ ROZPOČTOVÉ INSTITUCE 7	
EVROPSKÁ FISKÁLNÍ RADA (EUROPEAN FISCAL BOARD, EFB) ...	10
ČESKÁ REPUBLIKA	11
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA	11
NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA (NRR) .	13
NĚMECKO	14
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA	14
RADA PRO STABILITU (STABILITÄTSRAT)	15
POLSKO	17
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA V POLSKU	17
FISKÁLNÍ DOHLEDOVÁ INSTITUCE	18
RAKOUSKO	19
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA	19
ROZPOČTOVÁ RADA (<i>FISKALRAT</i>)	20
SLOVENSKO	21
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA	21
RADA PRE ROZPOČTOVÚ ZODPOVEDNOSŤ	24
ŠVÉDSKO	25
OPATŘENÍ FISKÁLNÍ POLITIKY	25
ŠVÉDSKÁ ROZPOČTOVÁ RADA (<i>FINANSPOLITISKA RÅDET</i>)	27

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: STUDIE
Název: Evropský rozpočtový rámec, rozpočtové instituce a rozpočtové rámce v ČR a ve vybraných zemích EU	Typ edice: online, ISSN 2533-4131 URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Autoři: Smetanková, D., Zahořáková, R., Bucifalová, K.	První vydání edice: červenec 1991
Číslo: Srovnávací studie č. 2.098	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Datum: srpen 2017	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
Klíčová slova: Rozpočtová politika; rozpočtová rada; rozpočtový rámec; dluhová brzda; korekční mechanismus; fiskální instituce	Jazyk: CZ Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Studie se věnuje evropskému rozpočtovému rámci, představuje jeho vývoj a implementaci jednotlivých opatření, jako je dluhová brzda, výdajový strop nebo automatický korekční mechanismus apod. Navazuje představením a komparací rozpočtového rámce vybraných evropských zemí, a to jak zemí eurozóny tak zemí, které podobně jako ČR neplatí eurem. Studie také představuje nově přijatý rozpočtový rámec ČR v rámci zákona o rozpočtové odpovědnosti. Z rozpočtového rámce jsou především vyzdvíženy tzv. fiskální rady, kterým se text věnuje jak v obecné rovině (jejich významem, cílem a úkoly), tak také konkrétně jak na úrovni EU a ve vybraných evropských zemích.

Obsah

EVROPSKÝ ROZPOČTOVÝ RÁMEC	4
<i>PAKT STABILITY A RŮSTU (STABILITY AND GROWTH PACT, SGP)</i>	5
NEZÁVISLÉ ROZPOČTOVÉ INSTITUCE	7
EVROPSKÁ FISKÁLNÍ RADA (EUROPEAN FISCAL BOARD, EFB)	10
ČESKÁ REPUBLIKA	11
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA	11
NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA (NRR)	13
NĚMECKO	14
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA	14
RADA PRO STABILITU (<i>STABILITÄTSRAT</i>)	15
POLSKO	17
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA V POLSKU	17
FISKÁLNÍ DOHLEDOVÁ INSTITUCE	18
RAKOUSKO	19
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA	19
ROZPOČTOVÁ RADA (<i>FISKALRAT</i>)	20
SLOVENSKO	21
ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA	21
RADA PRE ROZPOČTOVÚ ZODPOVEDNOSŤ	24
ŠVÉDSKO	25
OPATŘENÍ FISKÁLNÍ POLITIKY	25
ŠVÉDSKÁ ROZPOČTOVÁ RADA (<i>FINANSPOLITISKA RÅDET</i>)	27

Evropský rozpočtový rámec

Rozpočtový rámec zahrnuje veškerá pravidla, opatření, postupy a instituce, které jsou základem provádění rozpočtových politik, a to od jejich plánování, provádění až ke kontrole. Rozpočtová problematika se dostala do popředí zájmu představitelů evropských zemí a EU především kvůli finanční a hospodářské krizi, která má své kořeny v roce 2008, a po které následovala, především v Evropě, krize dluhová. Ta přinesla zpřísnování stávajících nebo vytváření nových rozpočtových pravidel cílících na zabránění dalšímu zadlužování zemí. Zejména, ale nejen evropské země tak do svých rozpočtových rámců začaly zavádět další přísnější fiskální pravidla jako např. tzv. dluhovou brzdu (tedy omezení výše dluhu). Rovněž vznikly rozpočtové instituce, a to jak v rámci evropských pravidel (pro členy eurozóny), tak také v zemích mimo eurozónu. Nakonec vznikla rozpočtová instituce také na úrovni EU. Zatímco v roce 1960 existovala pouze jedna instituce podobná rozpočtové radě, a to *Nizozemská kancelář pro analýzy hospodářské politiky*, začátkem roku 2013 jich bylo již 29. Rozpočtové instituce však nejsou výhradně záležitostí Evropy a také nevznikly výhradně jako reakce na současnou ekonomickou krizi.¹ V roce 2016 z 39 institucí, které identifikoval Mezinárodní měnový fond (MMF), fungovalo 27 v zemích EU.²

Základy evropského rozpočtového rámce byly položeny již v Maastrichtské smlouvě, která jako podmínku členství v měnové unii udávala zdravé veřejné finance, konkrétně celkový vládní dluh pod 60 % a deficit pod 3 % HDP. V reakci na ekonomickou a především dluhovou krizi evropských zemí se EU začala více zabývat tématem rozpočtových rámců a zpřísnováním stávajících a zaváděním nových rozpočtových pravidel a opatření.

Evropský rozpočtový rámec je součástí komplexního evropského systému správy ekonomických záležitostí (*European Economic Governance*)³. Rozpočtový rámec EU obsahuje opatření v oblastech⁴:

- numerických rozpočtových pravidel
- střednědobého rozpočtového plánování
- rozpočtové spolupráce mezi jednotlivými úrovněmi státní správy
- rozpočtových rad
- monitorování rozpočtů
- makroekonomické a rozpočtové projekce

¹ Debrun, X., Kinda T., Strengthening Post-Crisis fiscal Credibility – Fiscal councils on the rise. IMF Working paper 14/58 [online]. duben 2014 [cit. 22. 10. 2014]. Dostupné z <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp1458.pdf>

² Wiener, K., Better budgeting in Europe. What can Fiscal Councils contribute? Deutsche Bank Research [online]. June 7, 2016 [cit. 18. 7. 2017]. s. 6. Dostupné z https://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000407361/Better_budgeting_in_Europe%3A_What_can_Fiscal_Councils_contribute.pdf

³ Evropský systém správy ekonomických záležitostí je složen ze 4 prvků: fiskální dohled; makroekonomický dohled; koordinace národních sociálních a hospodářských politik; finanční podpora zemí v případě, že ostatní části systému selžou. Delivorias, A.: European economic governance. State of play and reform proposals. European Parliamentary Research Service. European Parliament. PE 571.319. November 2015 [cit. 12. 7. 2017]. ISBN 978-92-823-8360-5 Dostupné z http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/571319/EPRS_IDA%282015%29571319_EN.pdf

⁴ ECB: The importance and effectiveness of national fiscal frameworks in the EU, Monthly Bulletin, únor 2013 [cit. 21. 10. 2014]. Dostupné z https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/art1_mb201302en_pp73-88en.pdf?898c62257e9e59458ae17e780be9455f

Pakt stability a růstu (Stability and Growth Pact, SGP)

SGP⁵ je soubor pravidel, jež mají zajistit zdravé veřejné finance členských zemí EU a koordinaci jejich fiskálních politik.⁶ V roce 1997 se členské země prvně dohodly⁷ na koordinaci rozpočtových a fiskálních politik s cílem dodržování limitů deficitu a dluhu stanovených Maastrichtskou smlouvou. SGP obsahovala preventivní (koordinace a dohled)⁸ a varovnou složku (procedura při nadměrném schodku – *Excessive Deficit Procedure, EDP*)⁹. V roce 2005 byl přijata první revize SGP, jež cílila na posílení preventivní části, vedla sice k vyjasnění ale také oslabení varovné složky SGP.¹⁰ Následně v návaznosti na tzv. dluhovou krizi se SGP revidoval ještě několikrát.¹¹

Evropský semestr

V roce 2010 byl jako součást reformy systému správy ekonomických záležitostí zaveden evropský semestr, který představuje půlroční období, během kterého jsou analyzovány rozpočtové a strukturální politiky členských zemí EU s cílem odhalit případné nesrovnalosti a rodící se nerovnováhy. Státy předkládají plány svých rozpočtových politik a strukturálních reforem k posouzení. Následně k nim Evropská komise vydá posudek a Rada doporučení týkající se hospodářské politiky. Také evropský semestr byl od svého vzniku několikrát inovován.

„Six-pack“ (2011)

Soubor opatření, které zpřísňují SGP, pod názvem „Six-pack“, tvoří pět nařízení a jedna evropská směrnice. Kromě fiskálních otázek se věnuje také makroekonomické nerovnováze, která by mohla ovlivnit ekonomický vývoj v dalších zemích. Upřesňuje a kvantifikuje „významné odchýlení se“ od střednědobého rozpočtového cíle (*Medium-term Objective, MTO*). „Six-pack“ posiluje tzv. proceduru při nadměrném schodku (*Excessive Deficit Procedure, EDP*), která se nově může spustit také v případě překročení hranice výše celkového dluhu 60 % HDP (nejen v případě deficitu vyššího než 3 %). Porušování těchto pravidel může vést až k finančním sankcím, a to jak v případě pokračujícího zadlužování, tak také v případě nepravdivých statistických informací o dluhu nebo deficitu. Pro uvalení sankcí se zavádí hlasování tzv. reverzní kvalifikovanou většinou (*Reverse Qualified Majority Voting, RQMV*), co znamená, že doporučení nebo návrh Komise je přijat, pokud proti němu nehlasuje kvalifikovaná většina členských států.¹²

⁵ Pakt stability a růstu stanovuje, že rozpočet má směřovat k střednědobému cíli, přičemž deficit nesmí překročit 3 % HDP a celkový dluh 60 %. European Commission, Six-pack? Two-pack? Fiscal compact? A short guide to the new EU fiscal governance, 14. 3. 2012 [cit. 3. 12. 2014]. Dostupné z

http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/governance/2012-03-14_six_pack_en.htm

⁶ European Commission: Stability and Growth Pact. [cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact_en

⁷ Usnesení amsterodamského zasedání Evropské rady o Paktu o stabilitě a růstu. 17. června 1997 [cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:l25021>

⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik

⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku

¹⁰ ČNB: Pakt stability a růstu. [cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z

https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_07.html

¹¹ European Commission: History of the Stability and Growth Pact. [cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact/history-stability-and-growth-pact_en

¹² European Commission: Six-pack? Two-pack? Fiscal compact? A short guide to the new EU fiscal governance. 14. 3. 2012 [cit. 3. 12. 2014]. Dostupné z http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/governance/2012-03-14_six_pack_en.htm

Směrnice Rady 2011/85/EU o požadavcích na rozpočtové rámce členských zemí¹³

Směrnice je součástí balíku rozpočtových opatření „Six-pack“. Přijata byla v listopadu 2011 s očekávanou implementací do konce roku 2013. Směrnice stanovuje pravidla pro rozpočtové rámce (*Fiscal Framework, FF*), čili soubor opatření, postupů a pravidel pro rozpočtové účetnictví a statistiku, přípravu prognóz při plánování rozpočtu, pro procesní pravidla, numerická fiskální pravidla, pro nezávislé monitorování a analýzu rozpočtu, úpravu fiskálních vztahů mezi jednotlivými státními institucemi a také tvorbu střednědobých rozpočtových rámců. Rozpočtové rámce (fiskální plánování) musí podléhat kontrole, auditu, být transparentní, postavené na realistických prognózách a vypracované ve spolupráci všech vládních institucí. Směrnice stanovuje pouze parametry a cíle rozpočtových rámců, konkrétní způsob (architektura) jejich implementace je ponechána na rozhodnutí jednotlivých členských zemí.

Fiskální pakt (Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v Hospodářské a měnové unii)¹⁴

Jedná se o smlouvu, která je uzavřena mimo rámec unijního práva, vstoupila v platnost v roce 2013. Jejím cílem je dosáhnout dodržování rozpočtové disciplíny zeměmi eurozóny. Obsahuje numerická rozpočtová pravidla týkající se výše strukturálního deficitu veřejných rozpočtů. Veřejné rozpočty mají být vyrovnané nebo vykazovat přebytek, čehož je dosaženo, pokud roční strukturální saldo vykazuje hodnoty nižší než 0,5 % HDP. Odchýlit se je možné pouze dočasně a ve výjimečných případech, jinak nastupuje automatický vnitrostátní mechanismus, který má docílit snížení schodku. Pro snižování veřejného dluhu vyššího než 60 % HDP se doporučuje tempo jedné dvacetiny ročně. Dále se zpříšňuje opatření k postupu při nadměrném schodku (*EDP*), je zaveden automatický vnitrostátní opravný mechanismus založený na společných zásadách a vnitrostátní dohledové nezávislé instituci. V případě nevhodné implementace smlouvy nebo jejího nedodržování může Soudní dvůr EU rozhodnout o pokutě až do výše 0,1 % HDP. Posiluje se také koordinace fiskálních politik (např. formou pravidelných vrcholných schůzek eurozóny) a další aspekty koordinované a právně vymahatelné fiskální politiky (např. koordinaci emisí dluhopisů). Pravidla obsažená ve Fiskálním paktu by měla být do právního řádu smluvních stran implementována nejlépe formou ústavního zákona, tak aby byla zaručena jejich stabilita.¹⁵ Smlouva je závazná pouze pro země eurozóny, ostatní členské státy EU, které k ní přistoupí, jí budou vázány až po přijetí společné měny euro.

„Two-pack“ (2013)

Tzv. „Two-pack“ tvoří dvě nařízení¹⁶, které posilují hospodářský a rozpočtový dohled nad politikami členských států eurozóny. Zavádí společný rozpočtový harmonogram a kontrolu návrhů

¹³ SMĚRNICE RADY 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států. L 306/41. 23. 11. 2011 [cit. 11. 7. 2017]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:306:0041:0047:CS:PDF>

¹⁴ Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v Hospodářské a měnové unii (Fiscal Compact, Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union). 2012 [cit. 3. 12. 2014]. Dostupné z [http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/tiskove-zpravy/SMLOUVA-O-STABILITE--KOORDINACI-A-RIZENI---neoficialni-preklad .pdf](http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/tiskove-zpravy/SMLOUVA-O-STABILITE--KOORDINACI-A-RIZENI---neoficialni-preklad.pdf)

¹⁵ „Pravidla stanovená v odstavci 1 nabudou ve vnitrostátním právu smluvních stran účinnosti nejpozději jeden rok od vstupu této smlouvy v platnost, a to na základě závazných a trvalých předpisů přednostně na ústavní úrovni či předpisů, u nichž je jiným způsobem zaručeno, že budou v plném rozsahu respektovány a dodržovány po celou dobu vnitrostátního rozpočtového procesu.“ Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v Hospodářské a měnové unii (Fiscal Compact, Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union). 2012 [cit. 3. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/tiskove-zpravy/SMLOUVA-O-STABILITE--KOORDINACI-A-RIZENI---neoficialni-preklad .pdf>

¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 472/2013 ze dne 21. května 2013, o posílení hospodářského a rozpočtového dohledu nad členskými státy eurozóny, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými

rozpočtových plánu, kdy členské státy předloží Komisi k posouzení své návrhy rozpočtů nejpozději do 15. října předchozího roku. Parlamenty zemí pak hlasují o rozpočtech až po vyjádření Komise. Ta může, v případě shledání nedostatků, rozpočtový plán vrátit a vyžádat si nový. Pro dohled nad dodržováním rozpočtových pravidel a rozpočtových plánů se na národní úrovni mají ustanovit nezávislé instituce. Opatření „two-pack“ stanovuje také procedury pro státy, které se ocitnou ve finančních problémech nebo ty, které již finanční pomoc čerpají. V prvním případě se členský stát stane subjektem zvýšeného dohledu, ve druhém pak také součástí programu makroekonomického přizpůsobení (*Macroeconomic Adjustment Programme, MAP*).

Nezávislé rozpočtové instituce

Měnová politika je již dnes svěřena centrálním bankám, tedy nezávislým institucím, které mají jasný mandát a nástroje k naplňování cílů daných zákonem.¹⁷ Delegování fiskální politiky nezávislým institucím nebo omezení výše dluhu nebo např. výdajů zákonem však naráží na problém legitimacy, a také na případnou otázku omezování vlivu parlamentu v rozpočtovém procesu. O rozdělování peněz by měli rozhodovat volení zástupci. Smyslem nezávislých rozpočtových rad v Evropě není tvorba nebo výkon fiskální politiky, ale mohou např. působit na její větší transparentnost nebo zlepšit veřejnou debatu týkající se fiskální politiky. Konkrétně např. poskytují nezávislé analýzy jednotlivých hospodářských opatření (strategií, politik ad.), jejich dopadů, a to jak na vývoj jednotlivých ekonomických ukazatelů, tak také v komparaci se zamýšlenými cíli vlády. Jejich úlohou může být také vyhodnocování rizik. Nezaměřují se pouze na *ex post* audit, ale především na tvorbu makroekonomických a rozpočtových předpovědí. Také mohou působit na zlepšování koordinace fiskální politiky mezi různými státními entitami (např. státními, krajským, okresními úřady). Existující rozpočtové instituce jsou nezávislé instituce, mající oficiální mandát a jsou financovány z veřejných peněz.¹⁸

Rozpočtové instituce se v jednotlivých zemích liší, a to jak svými funkcemi, úkoly, tak také formou. Rovněž relevantní mezinárodní organizace a odborná literatura se ve svých doporučeních a představách, jak by měly nejhodnější rozpočtová instituce vypadat, liší.

OECD definuje nezávislé rozpočtové instituce jako veřejně financované nezávislé orgány v rámci výkonné nebo zákonodárné moci, které poskytují nestranný dohled a analýzy, případně také rady týkající se fiskální politiky a jejího provádění. Tyto instituce mají také *ex ante* diagnostické úkoly. Dle OECD mají potenciál zvýšit rozpočtovou disciplínu, podporovat větší transparentnost a rozpočtovou odpovědnost a zvýšit kvalitu veřejné diskuse o fiskální politice.¹⁹ Důležité je však, jak jsou tyto instituce vytvořeny, jaké mají úkoly, správu, financování, postavení v rámci státní správy, strukturu apod.

obtížemi. L 140/1. 27. 5. 2013 [cit. 12. 7. 2017]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32013R0472>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 473/2013 ze dne 21. května 2013, o společných ustanoveních týkajících se sledování a posuzování návrhů rozpočtových plánů a zajišťování nápravy nadměrného schodku členských států v eurozóně. L 140/11. 27. 5. 2013 [cit. 12. 7. 2017]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0473>

¹⁷ Podle zákona č. 6/1993 Sb., o ČNB je hlavním cílem ČNB péče cenovou stabilitu a až ve druhé řadě o finanční stabilitu a podpora hospodářské politiky vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu.

¹⁸ Debrun, X., Takahashi T., Independent Fiscal Councils in Continental Europe: Old Wine in New Bottles?, Center for Economic Studies, ifo Institute, DICE Report 3/2011 [cit. 22. 10. 2014]

¹⁹ OECD: Recommendation of the Council on Principles for Independent Fiscal Institutions. 13. 2. 2014 [cit. 21. 10. 2014]. Dostupné z

<http://acts.oecd.org/Instruments/ShowInstrumentView.aspx?InstrumentID=301&InstrumentPID=316&Lang=en&Book=False>

Mezinárodní měnový fond (MMF) zdůrazňuje, že význam těchto institucí ve velké míře závisí na tom, jak jsou navrženy. Ve své analýze jako hlavní znaky dobře fungující fiskální instituce uvádí²⁰:

- striktní provozní nezávislost na politickém rozhodování
- veřejné hodnocení (zveřejňování) rozpočtových prognóz
- participace na veřejné diskusi (účinná komunikační strategie)
- explicitní úloha při monitorování dodržování pravidel fiskální politiky

MMF také identifikovalo 4 oblasti kompetencí a úkolů²¹:

- „*tvorba nezávislých analýz, hodnocení a monitorování vládní fiskální politiky, plánů a jejich provádění*“
- *tvorba nebo přezkum makroekonomických nebo rozpočtových projekcí*
- *kalkulace nákladů rozpočtu a politických návrhů, případně včetně volebních programů*
- *poradenská úloha při tvorbě politik“*

Vznik fiskálních rad často doplňuje vytvoření rozpočtových (většinou numerických) pravidel.²²

OECD ve svém doporučení z února 2014 navrhuje respektování několika zásad při vytváření fiskálních institucí²³:

- politický konsensus (s cílem trvalosti a účinnosti)
- podřízenost místním potřebám a institucionálnímu prostředí
- nezávislost a nestrannost (vůči politickým tlakům, objektivita, mimo normativní politický proces)
- výběr vedení instituce na základě odborných znalostí a kompetencí
- jasně stanovená délka a počet funkčních období, společně s kritérii a postupem při odvolání
- placená pozice šéfa na plný úvazek, přísná pravidla proti konfliktu zájmů (především v případě pozic na částečné úvazky)
- svoboda vedení instituce při výběru svých podřízených zaměstnanců
- výběr zaměstnanců otevřeným výběrovým řízením na základě zkušeností, odborných znalostí a kompetence
- jasná definice mandátu fiskální instituce v právních předpisech vyšší úrovně (včetně např. druhu zpráv a analýz, kdo je si je může vyžádat apod.)
- prostor k vytváření vlastních analýz, autonomie k vytvoření vlastního pracovního programu
- jasné propojení s rozpočtovým procesem; mezi úkoly rozpočtové instituce by měly patřit např: hospodářské a rozpočtové projekce, analýzy vládních návrhů rozpočtů, monitorování dodržování fiskálních pravidel, analýzy finančních dopadů významných legislativních návrhů a analytické studie k vybraným otázkám.
- přiměřená výše přidělených finančních prostředků; víceleté financování

²⁰ Debrun, X. et al. The Function and Impact of Fiscal Councils. IMF [online]. 16. 7. 2014 [cit. 21. 10. 2014]. Dostupné z <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/071613.pdf>

²¹ Tamtéž

²² Numerická rozpočtová pravidla představují fiskální omezení vyjádřené numericky, např. maximální výše dluhu vůči HDP, podíl deficitu na HDP apod.

²³ OECD: Recommendation of the Council on Principles for Independent Fiscal Institutions, 13. 2. 2014 [cit. 21. 10. 2014], dostupné z <http://acts.oecd.org/Instruments/ShowInstrumentView.aspx?InstrumentID=301&InstrumentPID=316&Lang=en&Book=False>

- odpovědnost vůči legislativě (např. členové rady se účastní jednání rozpočtového výboru, parlamentní kontrola rozpočtu instituce, úloha rozpočtového výboru při výběru nebo odvolávání vedení rady)
- zákonem určený vztah mezi radou, rozpočtovým výborem, dalšími výbory a jednotlivými členy parlamentu
- legislativně zakotvená možnost přístupu rady ke všem relevantním informacím
- zákonem definovaná omezení přístupu k informacím
- povinnost rady jednat transparentně
- zveřejňování a volná dostupnost zpráv a analýz rady
- stanovení důležitých termínů (časového rámce) pro hlavní analýzy
- publikování analýz a reportů jménem rady
- efektivní komunikační kanály rady (medializace svých produktů jako forma tlaku na vládu)
- vytvoření mechanismu externího hodnocení práce místními nebo mezinárodními experty

Členské země EU zřizují rozpočtové rady s cílem zvýšit transparentnost a kvalitu fiskálních politik a efektivitu rozpočtových pravidel, a to monitorováním dodržování numerických pravidel daného členského státu. ECB uvádí tři podmínky efektivních rozpočtových pravidel²⁴:

- vhodná a jasná definice rozpočtových cílů (hlavně numerických pravidel, tak aby byly jednoduše kontrolovatelné) pro všechny vládní úrovně
- přísná závaznost (tj. přijaté formou zákona, ideálně ústavního zákona, aby nedocházelo k jejich častým změnám)
- vymahatelnost (v případě jejich nedodržování by se měl spustit jasně definovaný nápravný (a sankční) mechanismus).

Síť nezávislých rad EU (Network of EU Independent Fiscal Institutions)²⁵

Síť je dobrovolnou institucí, která je otevřená všem nezávislým radám vykonávajícím dohled nad fiskální politikou EU a funguje jako platforma pro výměnu názorů, znalostí a zdrojů. Formálně byla tato síť založena v září roku 2015. Předsedou Síť nezávislých rad EU je aktuálně *José Luis Escrivá* (Španělsko), jeho zástupcem *Ľudovít Ódor* (Slovensko). Dohoda je v současnosti podepsána mezi 23 fiskálními institucemi z různých zemí Evropy – Rakousko, Kypr, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Portugalsko, Slovensko, Španělsko, Švédsko, Spojené Království. Nově se v únoru 2017 přidala také Fiskální rada Bulharska.²⁶

²⁴ ECB: The importance and effectiveness of national fiscal frameworks in the EU, Monthly Bulletin, únor 2013 [cit. 3. 12. 2014]. Dostupné z https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/art1_mb201302en_pp73-88en.pdf?898c62257e9e59458ae17e780be9455f

²⁵ EU Independent Fiscal Institutions: About us [online], [cit. 2017-03-21], dostupné z: <http://www.euifis.eu/eng/fiscal/108/about-us>

²⁶ EU Independent Fiscal Institutions: Fiscal Council of Bulgaria joins the Network of EU IFIs us [online], 23. 2. 2017 [cit. 21. 3. 2017], dostupné z: <http://www.euifis.eu/eng/fiscal/166/fiscal-council-of-bulgaria-joins-the-network-of-eu-ifis>

Evropská fiskální rada (European Fiscal Board, EFB)

Jde o nezávislý poradní orgán Komise zřízený rozhodnutím Evropské komise ze dne 21. října 2015.²⁷ Vznik rady byl navržen ve *Zprávě pěti předsedů*²⁸ za účelem mnohostranného fiskálního dohledu v eurozóně.²⁹ EFB by měla nestranně a nadnárodně posuzovat fiskální politiku a vylepšovat tak evropský fiskální rámec.³⁰ Rada je při výkonu své činnosti nezávislá. Svoji první zprávu věnovanou vývoji fiskální politiky v eurozóně³¹ zveřejnila rada 20. června 2017.

Náplň činnosti a úkoly EFB³²:

- přispívá jako poradce k výkonu funkcí Komise,
- hodnotí provádění fiskálního rámce Unie,³³
- poskytuje Komisi doporučení týkající se vhodné budoucí orientace fiskální politiky eurozóny jako celku a ohledně vhodného nastavení fiskální politiky jednotlivých států,
- spolupracuje s fiskálními orgány členských států (výměna osvědčených postupů a podpora vzájemného porozumění),
- poskytuje ad hoc doporučení.³⁴

Rada se skládá z předsedy a 4 členů. Předsedou byl jmenován Niels Thygesen, který působí jako profesor na Univerzitě v Kodani. Dalšími členy jsou Roel Beetsma (profesor na univerzitě v Amsterdamu), Massimo Bordignon (profesor ekonomie na univerzitě v Miláně), Sandrine Duchêne (generální tajemnice Axa Francie) a Mateusz Szczurek (bývalý ministr financí Polska). Předseda a členové rady jsou renomovaní mezinárodní odborníci jmenovaní na základě zásluh, schopností, znalostí makroekonomie a veřejných financí a relevantních zkušeností. Předseda a jeden člen rady jsou jmenováni Komisí na návrh předsedy Komise po konzultaci s místopředsedou Komise pro euro a sociální dialog a komisařem pro hospodářské a finanční záležitosti. Zbývající členové

²⁷ Rozhodnutí komise o zřízení nezávislé poradní Evropské fiskální rady. Úřední věstník Evropské unie [online], L 282/37, 28. 10. 2015 [cit. 23. 2. 2017]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2015/1937/oj/ces/pdfa1a>

²⁸ Pět předsedů – předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker, předseda eurosummitu Donald Tusk, předseda Euroskupiny Jeroen Dijsselbloem, předseda Evropské centrální banky Mario Draghi a předseda Evropského parlamentu Martin Schulz – představilo plán k prohloubení hospodářské a měnové unie. European Commission: Zpráva pěti předsedů [online]. 22. 6. 2015 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5240_cs.htm

²⁹ European Commission: The European Fiscal Board : Questions and Answers [online]. 19 October 2016 [cit. 20. 3. 2017]. Dostupné z http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3481_en.htm

³⁰ Wierner, K., Better budgeting in Europe. What can Fiscal Councils contribute? Deutsche Bank Research [online]. June 7, 2016 [cit. 18. 7. 2017]. s. 2. Dostupné z https://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000407361/Better_budgeting_in_Europe%3A_What_can_Fiscal_Councils_contribute.pdf

³¹ European Commission: Assessment of the prospective fiscal stance appropriate for the euro area. 20 June 2017 [cit. 13. 7. 2017]. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/publications/assessment-prospective-fiscal-stance-appropriate-euro-area_en

³² Rozhodnutí komise o zřízení nezávislé poradní Evropské fiskální rady. Úřední věstník Evropské unie [online], L 282/37, 28. 10. 2015 [cit. 23. 2. 2017] Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2015/1937/oj/ces/pdfa1a>

European Commission: European Fiscal Board (EFB). Mandate. [cit. 18. 7. 2017]. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/european-fiscal-board-efb_en#mandate

³³ „...zejména pokud jde o horizontální soulad rozhodnutí a provádění rozpočtového dohledu, případy zvláště závažného nedodržení pravidel a přiměřenost aktuální orientace fiskální politiky. V tomto hodnocení může rovněž předkládat i návrhy pro budoucí vývoj fiskálního rámce Unie“ Rozhodnutí komise o zřízení nezávislé poradní Evropské fiskální rady. Úřední věstník Evropské unie [online]. L 282/37. 28. 10. 2015 [cit. 23. 2. 2017]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2015/1937/oj/ces/pdfa1a>

³⁴ Na žádost předsedy Komise.

jsou jmenováni také Komisí na návrh předsedy Komise ale po konzultaci s fiskálními orgány členských států, ECB a pracovní skupinou pro Euroskupinu. Členové rady jsou jmenováni na období tří let, které může být jednou prodlouženo.³⁵ Radě je nápomocen sekretariát.³⁶

Zasedání rady svolává a řídí předseda rady. Přijmout doporučení může rada za přítomnosti minimálně tří členů včetně předsedy, a to pokud možno na základě konsensu, případně prostou většinou. Zasedání rady jsou neveřejná. Z hlediska transparentnosti rada zveřejňuje výroční zprávu o své činnosti.

Česká republika

Rozpočtová pravidla

Od ledna 2017³⁷ platí v ČR *zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti*³⁸, který upravuje pravidla rozpočtové odpovědnosti sektoru veřejných institucí a působnost Národní rozpočtové rady. Zákon implementuje ustanovení směrnice 2011/85/EU o požadavcích na rozpočtové rámce. Stanovuje, že stát, územně samosprávné celky (ÚSC) a další veřejné instituce³⁹ dodržují při výkonu své činnosti pravidla transparentnosti, účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti nakládání s veřejnými financemi. Zavádí rozpočtová numerická pravidla mezi jiným také dluhovou brzdu.

Dluhová brzda – pravidlo limitu výše dluhu sektoru veřejných institucí

Při dosažení výše dluhu 55 % nominálního HDP⁴⁰ se spustí následující opatření:

- „vláda schválí a předloží Poslanecké sněmovně návrh a střednědobý výhled státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů, které vedou k dlouhodobě udržitelnému stavu veřejných financí...“

³⁵ Předsedu a jednoho člena jmenuje Komise na návrh předsedy Komise po konzultaci s místopředsedou pro euro a sociální dialog a komisařem pro hospodářské a finanční záležitosti, daně a cla. Tři zbývající členy jmenuje Komise na návrh předsedy Komise po konzultacích s fiskálními orgány členských států, s Evropskou centrální bankou a s pracovní skupinou pro Euroskupinu. Rozhodnutí komise (EU) 2015/1937 ze dne 21. října 2015 o zřízení nezávislé poradní Evropské fiskální rady. Úřední věstník Evropské unie [online]. L 282/37. 28. 10. 2015 [cit. 23. 2. 2017]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015D1937&qid=1503561964711&from=EN>

³⁶ Sekretariát připravuje zasedání rady, reviduje dokumenty určené k projednávání a sleduje postup činností, poskytuje radě kvalitní analytickou, statistickou, správní a logistickou podporu. Úlohu vedoucího sekretariátu vykonává hlavní ekonomický analytik.

³⁷ Kromě ustanovení § 17 týkajícího se hospodaření územního samosprávného celku, které nabývá účinnosti od ledna 2018.

³⁸ Zákon č. 23/2017 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Sbírka zákonů ČR [online]. 17. 1. 2017 [cit. 23. 2. 2017]. Dostupné z <https://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/17-023.htm>

³⁹ Podle zákona se veřejnou institucí rozumí stát; státní fond; veřejná výzkumná instituce; veřejná vysoká škola; právnická osoba, které zakladatelem je veřejná instituce, územní samosprávný celek, dobrovolný svazek obcí, nebo městská část Prahy; zdravotní pojišťovna; územní samosprávný celek (ÚSC); dobrovolný svazek obcí; regionální rada regionu soudržnosti; příspěvková organizace zřízena ÚSC, dobrovolným svazkem obcí, nebo městskou částí Prahy; jiné veřejné instituce sektoru vládních institucí podle předpisu EU. § 3, Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti

⁴⁰ „Pro stanovení výše dluhu sektoru veřejných institucí po odečtení rezervy peněžních prostředků při financování státního dluhu vyjádřené jako procentní podíl na hrubém domácím produktu...[...] se použije dluh sektoru veřejných institucí vzniklý do konce předchozího kalendářního roku a nominální hrubý domácí produkt za předchozí kalendářní rok, které Český statistický úřad oznámil v prvním pololetí běžného roku Evropské komisi podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku.“ § 13, Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti

- „vláda předloží Poslanecké sněmovně návrhy vyrovnaných rozpočtů zdravotních pojišťoven...“
- ÚSC „schválí svůj rozpočet na následující rok jako vyrovnaný nebo přebytkový...“
- ostatní veřejné instituce „nesmí po období, v němž výše dluhu činí nejméně 55 % hrubého domácího produktu, zřizovat nové závazky ze smluv...“⁴¹

Dluhová brzda se nespustí v případě významného zhoršení ekonomického vývoje, v případě nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, po dobu mimořádných opatření vyhlášených vládou apod. Při dosažení výše dluhu 60 % nominálního HDP, navrhne vláda opatření vedoucí ke snížení této výše.⁴²

Celkové výdaje sektoru veřejných institucí

Jako další zavádí zákon o rozpočtové odpovědnosti pravidlo pro stanovení celkových výdajů sektoru veřejných institucí. Celkové výdaje stanovené ministerstvem financí tak mohou dosahovat nejvýše hodnoty součtu 1 % prognózovaného nominálního HDP a prognózovaných celkových konsolidovaných příjmů upravených o vliv hospodářského cyklu a o vliv jednorázových a přechodných operací.⁴³

Výdajový rámec (strop výdajů) státního rozpočtu a státních fondů

Ministerstvo financí stanoví na základě postupu vypracovaného spolu s Národní rozpočtovou radou celkový konsolidovaný výdajový rámec pro státní rozpočet a státní fondy, který vychází z celkových výdajů sektoru veřejných institucí.⁴⁴

Výše dluhu územního samosprávného celku (ÚSC)

Dluhová brzda pro ÚSC je nastavena odlišně. Výše dluhu není vyjádřena podílem na HDP, nýbrž jako podíl příjmu za minulé roky. Hranice pro zadlužení je tak mnohem nižší než v případě veřejných financí jako celku. V případě, že dluh ÚSC překročí 60 % průměru jeho příjmů za poslední 4 roky, musí jej ÚSC snížit minimálně o 5 % rozdílu mezi výši dluhu a 60 % průměru příjmu za poslední 4 roky. V případě, že nedojde ke snížení dluhu, pozastaví ministerstvo v dalším roce převod jeho podílu na výnosu z daní.⁴⁵

Transparentnost, zveřejňování, prognózy

Cílem zákona je také zvýšit transparentnost rozpočtového procesu a nakládání s veřejnými prostředky. Veřejné instituce mají dle zákona povinnost připravovat a zveřejňovat rozpočtový výhled na minimálně 2 následující roky.

Makroekonomické a fiskální prognózy ministerstva financí mají být porovnány s prognózami EU, příp. také s prognózami jiných institucí, přičemž rozdíly, metodiku a předpoklady musí ministerstvo zveřejnit a odůvodnit. Z těchto prognóz má vycházet *rozpočtová strategie sektoru veřejných institucí*, kterou každoročně (do 30. dubna) na období 3 let vypracuje ministerstvo financí.⁴⁶

⁴¹ § 14, Zákon č. 23/2017 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

⁴² § 13-16, Zákon č. 23/2017 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

⁴³ § 10, Zákon č. 23/2017 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

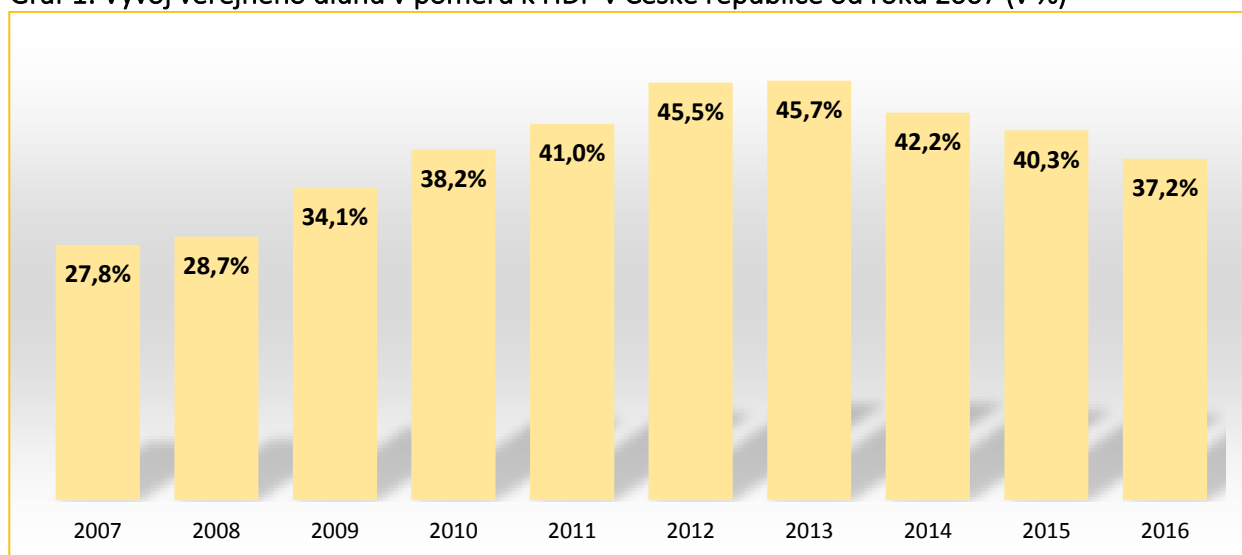
⁴⁴ § 12, Zákon č. 23/2017 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

⁴⁵ § 17, Zákon č. 23/2017 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

⁴⁶ § 9, Zákon č. 23/2017 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Celková výše veřejného dluhu vyjádřená podílem dluhu na HDP v ČR se od roku 2007 do roku 2013 téměř zdvojnásobila.⁴⁷ Od roku 2013 však výše tohoto ukazatele pomalu klesá a v roce 2016 se vrátila pod hranici 40% HDP. Česká republika tak i nadále patří mezi země s nízkým podílem dluhu na HDP v Evropské unii. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v letech finanční krize 2008 až 2013. Od přelomu let 2013/2014 se daří pomalu výše dluhu ve vyjádření v poměru k HDP snižovat, a to především díky růstu ekonomiky.

Graf 1: Vývoj veřejného dluhu v poměru k HDP v České republice od roku 2007 (v %)

Zdroj: Eurostat: General Government Gross Debt. Vlastní úprava [cit. 25. 7. 2017]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdde410>

Národní rozpočtová rada (NRR)

NRR je nezávislým odborným orgánem v oblasti rozpočtové politiky. Jejím úkolem je sledování vývoje hospodaření veřejného sektoru (sektoru veřejných institucí) a dodržování pravidel rozpočtové odpovědnosti, sledování a hodnocení rozpočtové politiky země.

Rada se skládá z předsedy a 2 dalších členů volených Poslaneckou sněmovnou. Předsedu Rady volí Poslanecká sněmovna na návrh vlády, další 2 členy na návrh ČNB a Senátu. Funkční období člena NRR je šestileté, přičemž do funkce může být zvolen nejvíce dvakrát. Členem NRR může být pouze osoba s magisterským vysokoškolským vzděláním, uznávaná v oboru financí nebo makroekonomie s minimálně desetiletou praxí v oboru. Funkce člena NRR je neslučitelná s funkcí v politické straně či hnutí, člena vlády, soudce, státního zástupce ad.

NRR se má ke svému zasedání scházet alespoň dvakrát měsíčně. Administrativní, technické, personální a podobné úkoly vykonává pro NRR Úřad rady. Financování Rady a jejího úřadu je zabezpečováno ze samostatné kapitoly státního rozpočtu.

Mezi úkoly NRR patří:

- hodnocení plnění číselných fiskálních pravidel, vypracování a předložení zprávy o jejich plnění Poslanecké sněmovně
- zjišťování výše dluhu a její vyhlášení
- sledování vývoje hospodaření sektoru veřejných institucí

⁴⁷ Celková výše dluhu byla v roce 2006 podle Eurostatu v přepočtu na eura ve výši 35,6 mld. eur a v roce 2015 téměř 68 mld. eur. Eurostat: General government gross debt [online]. [cit. 28. 3. 2017]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsdde410&language=en>

- vypracování a předložení zprávy Poslanecké sněmovně o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí (obsahuje hodnocení vlivu připravovaných vládních politik na udržitelnost veřejných financí)
- vypracování stanoviska k výpočtu hodnoty nápravné složky⁴⁸

Výbor pro rozpočtové prognózy⁴⁹

Úkolem výboru je posuzování makroekonomických a fiskálních prognóz pro účely tvorby státního rozpočtu, rozpočtu státního fondu a rozpočtu zdravotní pojišťovny a jejich střednědobých výhledů. Výbor se skládá z nejméně 7 členů (z toho jeden předseda a jeden místopředseda), které jmenuje vláda na návrh NRR na období 3 let. Členství ve výboru je pouze čestnou funkcí. Jednotlivá jednání, předpoklady, výběr a volba členů a vnitřní organizace výboru se budou řídit podle jednacího řádu výboru. Výdaje výboru jsou pokryty z rozpočtu ministerstva financí.

Německo

Rozpočtová pravidla

V roce 2009 zavedlo Německo do své ústavy (*Grundgesetz, GG*) numerické fiskální rozpočtové pravidlo – tzv. dluhovou brzdu. Ta stanovila pravidla rozpočtové disciplíny jak na úrovni spolkové vlády tak také pro jednotlivé země. Obě úrovně jsou přitom ve svých rozpočtech samostatné a na sobě nezávislé. Rozpočty mají být vypracovány jako vyrovnané, financování zabezpečené bez půjček. Zpravidla mohou existovat výjimky, např. v případě přírodních katastrof nebo také při sledování vývoje ekonomického cyklu apod. Rozpočet spolkové vlády má být připraven s maximálním strukturálním deficitem ve výši 0,35 % HDP (od roku 2016). Vyrovnaný rozpočet mají jednotlivé spolkové země připravit od rozpočtového roku 2020.⁵⁰

V roce 2013 implementovalo Německo pravidla obsažená ve Fiskálním paktu, a to přijetím zákona o implementaci Fiskálního paktu (*Gesetz zur innerstaatlichen Umsetzung des Fiskalvertrags*), který změnil nařízení zákona o rozpočtových pravidlech (*Haushaltsgrundsatzesgesetz, HGrG*), zákona o Radě pro stabilitu (*Stabilitätsratsgesetz, StabiRatG*), zákona o sankcích k zajištění fiskální disciplíny (*Sanktionszahlungs-Aufteilungsgesetz, SZAG*), ústavy a zákona o fiskálním vyrovnání mezi spolkovou vládou a jednotlivými spolkovými zeměmi (*Finanzausgleichsgesetz, FAG*).

Dluhové pravidlo se tak rozšířilo na všechny ostatní úrovně (tedy nejen na úroveň spolku ale také na jednotlivé rozpočty spolkových zemí). Podle zákona o rozpočtových zásadách (*Haushaltsgrundsatzesgesetz, HGrG*) nesmí celkový strukturální deficit (Spolek, jednotlivé země a také lokální rozpočty a sociální pojištění) překročit 0,5 % nominálního HDP. V případě uvalení sankcí za nedodržení výše strukturálního deficitu, je tato sankce podle zákona o sankcích k zajištění fiskální disciplíny (*Sanktionszahlungs-Aufteilungsgesetz, SZAG*) rozdělena mezi spolkovou vládu a země v poměru 65 % ku 35 %.

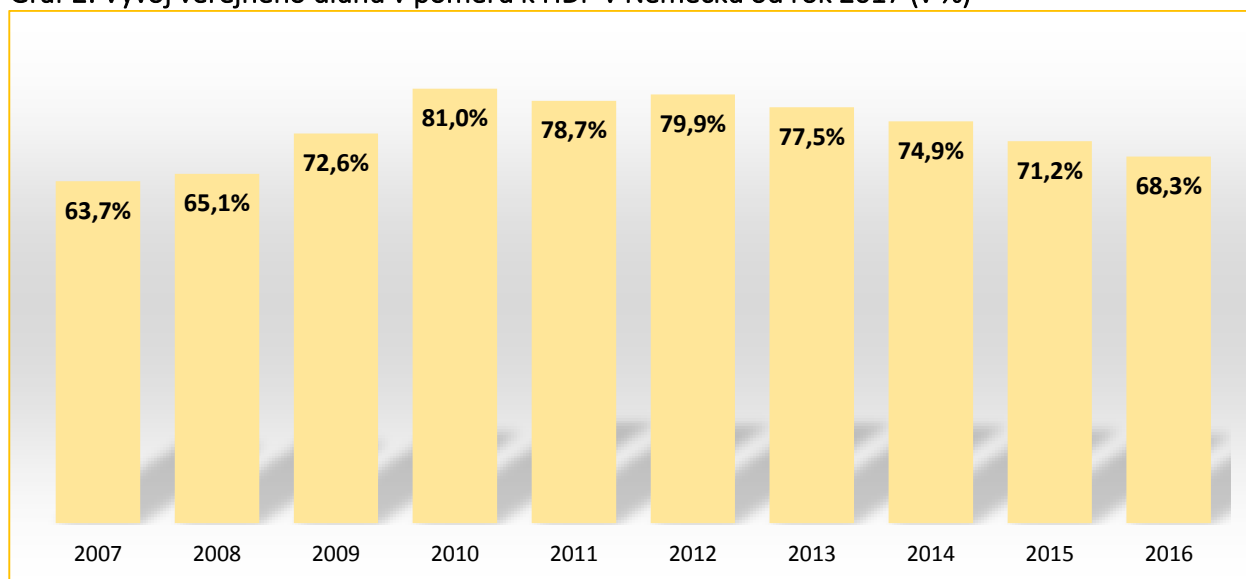
Z hlediska výše dluhu patří Německo k středně zadluženým zemím, přičemž ani v současnosti nesplňuje kritérium dluhu pod 60 % HDP, i když celkový veřejný dluh od roku 2010 klesá.

⁴⁸ „Nápravná složka slouží k úpravě odchylky skutečného výsledku hospodaření sektoru veřejných institucí od výsledku předpokládaného.“ § 11, Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti

⁴⁹ § 19-20, Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti

⁵⁰ Burret, H., T., Schnellenbach, J., Implementation of the Fiscal Compact in the Euro Area Member States. German Council of Economic Experts [online]. 2013 [cit. 7. 8. 2017]. Dostupné z https://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/fileadmin/dateiablage/download/publikationen/arbeitspapier_08_2013_engl.pdf

Graf 2: Vývoj veřejného dluhu v poměru k HDP v Německu od rok 2007 (v %)

Zdroj: Eurostat: General Government Gross Debt. Vlastní úprava [cit. 25. 7. 2017]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdde410>

Rada pro stabilitu (*Stabilitätsrat*)

Právní základy pro vznik rozpočtové rady v Německu jsou obsaženy v čl. 109a ústavy (*GG*). Ten stanovil, že samostatný zákon upraví rozpočtový dohled nad federálním rozpočtem, ale také nad rozpočty jednotlivých spolkových zemí, a to vytvořením tzv. Rady pro stabilitu (*Stabilitätsrat*). Rada pro stabilitu (*Stabilitätsrat*) vznikla při spolkové vládě zákonem o zřízení Rady pro stabilitu (*Stabilitätsratsgesetz, StabiRatG*)⁵¹. Radě předsedají společně spolkový ministr financí a předseda Konference ministrů financí jednotlivých zemí (*der Vorsitzende der Finanzministerkonferenz der Länder*). Dalšími členy jsou ministři financí jednotlivých spolkových zemí a spolkový ministr hospodářství a technologií (*Bundesminister für Wirtschaft und Technologie*). V porovnání s ostatními zeměmi tak rada není nezávislým nepolitickým orgánem, má však k dispozici nezávislý poradní orgán – tzv. Poradní výbor (*Beirat des Stabilitätsrates*).

Rada se schází podle potřeby, minimálně však alespoň dvakrát ročně, přičemž její jednání jsou důvěrná a neveřejná. Jednotlivá rozhodnutí musí být přijata se souhlasem spolkové vlády a také dvoutřetinové většiny jednotlivých spolkových zemí.⁵² Činnost Rady je administrativně zajišťována sekretariátem (*Sekretariat*).⁵³

⁵¹ StabiRatG. 10. 08. 2009 [cit. 24. 7. 2017]. Dostupné z <http://www.gesetze-im-internet.de/stabiratg/BJNR270210009.html>

⁵² Stabilitätsrat: Beschlussfassung, [cit. 14. 1. 2015]. Dostupné z http://www.stabilitaetsrat.de/DE/Organisation/Beschlussfassung/Beschlussfassung_node.html

⁵³ Tamtéž

Úkolem Rady pro stabilitu je nejen pravidelné monitorování rozpočtů (a to jak samostatně tak ve vztahu k plnění podmínky celkové výše deficitu pod 0,5 %), ale také provádění případných nápravných opatření. Rada rozhoduje o tom, jestli hrozí stav rozpočtové krize. V případě, že tato hrozí, dohodne Rada s postiženou spolkovou zemí nebo spolkovou vládou tzv. program obnovy (*Sanierungsprogramm*) obvykle trvající 5 let, který obsahuje např. potřebná nápravní opatření, vhodný postup při splácení dluhů ad.⁵⁴ Rada má také dle zákona o rozpočtových pravidlech (*Haushaltsgrundsatzgesetz, HGrG*) důležitou funkci při koordinaci rozpočtů a finančních plánů na spolkové, státní i místní úrovni.

Poradní výbor (Beirat des Stabilitätsrates)

Rada pro stabilitu má k dispozici nezávislý odborný poradní orgán, Poradní výbor (*Beirat des Stabilitätsrates*), který sleduje dodržování stanovené horní hranice strukturálního deficitu. K tomuto vypracovává stanoviska a doporučení, případně navrhuje opatření k odstranění nadměrného schodku.

Poradní výbor byl vytvořen jako součást implementace evropského Fiskálního paktu v roce 2013. Plní tak úkoly fiskální rady. Má 9 členů, kteří jsou jmenováni na 5 let. Mezi ně patří jeden zástupce Německé centrální banky (*Deutsche Bundesbank*), Německé rady ekonomických expertů (*Sachverständigenrat zur Begutachtung der gesamtwirtschaftlichen Entwicklung*) a institutu, který se podílí na přípravě ekonomických prognóz (*an der Gemeinschaftsdiagnose beteiligten Forschungsinstitut*). Dva členy jmenuje spolková vláda a dva zastupují všechny spolkové země. Jednoho člena jmenuje Asociace obcí (*Kommunaler Spitzenverband*) a sociální organizace (*Spitzenorganisationen der Sozialversicherung*). Náklady na provoz Poradního výboru jsou děleny mezi Spolek a jednotlivé spolkové země. Doporučení, stanoviska, projekce a další materiály výboru mohou být na základě jeho rozhodnutí zveřejňovány.⁵⁵

Německá rada ekonomických expertů (Sachverständigenrat zur Begutachtung der gesamtwirtschaftlichen Entwicklung)

Rada ekonomických expertů je poradním politickým orgánem v oblasti ekonomických věd. Založena byla zákonem již v roce 1963⁵⁶ s cílem pravidelného hodnocení ekonomického vývoje Německa, které mělo přispět k lepšímu politickému rozhodování v ekonomických otázkách. Rada je ve své činnosti nezávislá. Mezi hlavní úkoly Rady patří sledování hospodářské situace a predikce možného vývoje, ekonomický výzkum s cílem zajištění stability cen, vysoké míry zaměstnanosti, ekonomický růst ad., doporučení pro různé případy a hospodářské a sociální politiky.⁵⁷ Každoročně předkládá Rada spolkové vládě, spolkovému sněmu a radě do 15. listopadu zprávu. Ta je následně zveřejněna.

Rada se skládá z pěti odborných členů, kteří mají příslušné ekonomické vzdělání a znalosti. Členy nesmí být např. člen vlády, Spolkového sněmu nebo Spolkové rady apod. Rada je jmenována Spolkovým prezidentem na návrh Spolkové vlády na dobu pěti let s možností opakování funkčního období. Rozhodnutí Rady jsou přijímána většinou tří členů.

⁵⁴ Gesetz zur Errichtung eines Stabilitätsrates und zur Vermeidung von Haushaltsnotlagen – Stabilitätsratsgesetz, StabiRatG

⁵⁵ Stabilitätsrat: Beirat. [cit. 14. 1. 2015]. Dostupné z http://www.stabilitaetsrat.de/DE/Beirat/Beirat_node.html

⁵⁶ Zákon o vytvoření rady expertů s cílem hodnocení celkového hospodářského vývoje (*Gesetz über die Bildung eines Sachverständigenrates zur Begutachtung der gesamtwirtschaftlichen Entwicklung, SachvRatG*)

⁵⁷ Sachverständigenrat: Aufgaben. [cit. 15. 1. 2015]. Dostupné z <http://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/ziele.html>

Polsko

Polsko je dnes jedinou zemí EU, která nemá rozpočtovou radu nebo jí podobnou instituci. V roce 2012 byl v dolní komoře polského parlamentu (*Sejm*) předložen návrh zákona o rozpočtové radě, který ji měl, jako nezávislou kontrolní instituci, založit. Návrh zákona však byl zamítnut v prvním čtení, neboť byly obavy, že by vytvoření takovéto rady mohlo být v rozporu s ústavou. Podle představitelů vlády by totiž činnost rozpočtové rady zasahovala do funkcí již existujících státních orgánů, které mají své úkoly vymezeny ústavou. V jednom ze stanovisek parlamentní kanceláře⁵⁸ je také uvedeno, že s ohledem na právní systém a současný stav státního rozpočtu není vhodné vytvářet další instituci.

Rozpočtová pravidla v Polsku

„*Polský rozpočtový rámec je soubor pravidel, která umožňují vytvoření střednědobých výhledů pro plánování fiskální politiky a zabraňují nadměrnému růstu schodku.*“⁵⁹ Fiskální pravidla jsou zaměřena především na omezení výše veřejného dluhu a možné kroky pro jeho snížení. Obsahují výdajové pravidlo pro sektor vládních institucí a dluhovou brzdu pro výdaje veřejného sektoru. Na úrovni lokální správy obsahuje polský fiskální rámec také dluhové limity.

Dluhový strop výdajů veřejného sektoru je v Polsku zakotven v ústavě na úrovni 3/5 (tedy 60 %) HDP (čl. 216 *Ústava Polské republiky*).⁶⁰ Dle zákona o veřejných financích⁶¹ vstoupí omezovací opatření na zachování stabilní výše veřejného dluhu (čl. 86 *zákon o veřejných financích*) v platnost od chvíle, kdy veřejný dluh dosáhne výše 55 %.⁶² Když je veřejný dluh roven 60 % a více, musí být zavedena přísnější opatření, která veřejný dluh opět sníží. V tomto případě je třeba, aby vláda do 1 měsíce ode dne oznámení předložila Sejmu tzv. rehabilitační program. Zároveň musí být návrh rozpočtového zákona připraven bez rozpočtového schodku, a to i na úrovni rozpočtů územních samosprávných celků.

Zákon o veřejných financích obsahuje od roku 2015 stabilizační výdajové pravidlo (*stabilizing expenditure rule, SER*) pro sektor vládních institucí (*kapitola 3 zákona o veřejných financích*), které stanovuje maximální výši výdajů a obsahuje rovněž korekční mechanismus (čl. 112a *odst. 4 zákona o veřejných financích*). Cílem SER je zabezpečit stabilitu veřejných financí v krátkém období na úrovni střednědobého rozpočtového cíle. Výše výdajů je definována na základě vzorce obsaženého v zákonu o veřejných financích, který stanoví, že objem výdajů (částka SER) roste v souladu s mírou růstu HDP a s automatickým korekčním mechanismem. Automatický korekční mechanismus SER omezuje míru růstu výše výdajů v případě nerovnováhy veřejných financí (vyjádřenou deficitem, dluhem nebo rozdílem mezi střednědobým rozpočtovým cílem a saldem sektoru vládních institucí). Korekční mechanismus ve formě snížení míry růst veřejných výdajů se spustí v případě, že vládní deficit překročí v předchozím roce limit 3 % HDP, veřejný dluh limit 43 % nebo 48 % HDP, anebo odchýlení od střednědobého rozpočtového cíle překročí +/-6 % HDP.⁶³

⁵⁸ Biuro Analiz Sejmowych – Kancelaria Sejmu: Stanovisko 2208/12

⁵⁹ European Commission: European Economy. Fiscal frameworks across Member States: Commission services country fiches from the 2011 EPC peer review. February 2012 [cit. 25. 7. 2017]. s. 49. Dostupné z http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp91_en.pdf

⁶⁰ KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ. 2 kwietnia 1997 [cit. 25. 7. 2017]. Dostupné z <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

⁶¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20091571240>

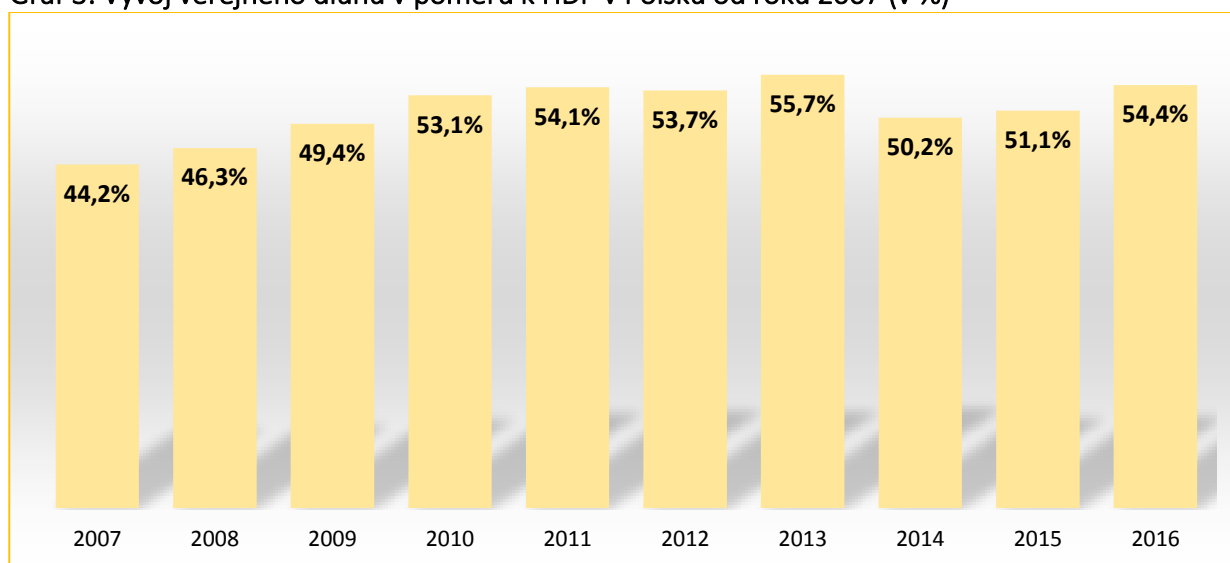
⁶² Původně se některá opatření spouštěly již při výši dluhu 50 %.

⁶³ Convergence Programme 2017 Update, Republic of Poland, Warsaw, April 2017 [cit. 25. 7. 2017]. Dostupné z http://www.mf.gov.pl/en/c/document_library/get_file?uuid=f05b85f6-92fb-4142-9f17-b3f1e90561f3&groupId=764034

Další pravidla obsažena v zákoně se týkají např. transparentnosti a veřejnosti veřejných financí. Transparentní a otevřené tak má být nejen nakládání s veřejnými financemi (až na výjimky týkající se např. některých mezinárodních smluv apod.), ale také např. parlamentní debaty týkající se veřejných financí, nebo prognóz apod. Zákon také stanoví pravidla hospodaření s veřejnými prostředky a jejich kontrolu.

Veřejný dluh v Polsku od roku 2007 mírně rostl, v roce 2013 dosáhl 55,7 % HDP, byla tak již zavedena opatření na snížení veřejného dluhu. K výraznému snížení dluhu došlo v roce 2014 především díky změně penzijního systému a jednorázovému transferu financí ze soukromých penzijních fondů.⁶⁴ Od roku 2014 podíl veřejného dluhu k HDP opět roste.

Graf 3: Vývoj veřejného dluhu v poměru k HDP v Polsku od roku 2007 (v %)

Zdroj: Eurostat: General Government Gross Debt. Vlastní úprava [cit. 25. 7. 2017]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdde410>

Fiskální dohledová instituce

Návrh zákona o rozpočtové radě⁶⁵ v polském parlamentu přijat nebyl a instituce, která by vykonávala nezávislý dozor nad užíváním veřejných financí, stále nevznikla. Funkce, které by měly být svěřeny rozpočtové radě, v současné době vykonává vláda, ministerstvo financí⁶⁶ a Nejvyšší kontrolní úřad⁶⁷. Neexistence rozpočtové rady neznamená, že by v Polsku neexistovala nebo nebyla dodržována fiskální pravidla.

Funkcí polské rozpočtové rady podle neschváleného návrhu měl být především dozor nad veřejným dluhem a způsobem jeho výpočtu, vytváření analýz týkajících se veřejných prostředků a informování vlády, a obou komor parlamentu. Argumentů pro odmítnutí tohoto návrhu zákona bylo mnoho, jak ze strany zákonodárců, centrální banky, tak i expertů. Zaměřeny byly především na funkce navrhované rozpočtové rady, neboť by se podle jejich názorů činnost této rady často překrývala s činností jiných, již existujících institucí, čímž by rada vstupovala do

⁶⁴ European Commission: Country Report Poland 2016. Commission Staff Working Document. Brussels, 26. 2. 2016 [cit. 25. 7. 2017]. s. 8. Dostupné z http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/cr2016_poland_en.pdf

⁶⁵ Sejm: Druk nr 611. [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=611>

⁶⁶ Jedním z úkolů fiskální rady je dohled nad veřejným dluhem a způsobem jeho výpočtu, což má v současné době na starosti ministr financí.

⁶⁷ Činnost nejvyššího kontrolního úřadu v Polsku se neomezuje jen na audit. Tento úřad vytváří také analýzy a zprávy, např. analýzu plnění státního rozpočtu, zprávy o výsledcích auditu nebo výroční zprávy o své činnosti.

jejich pravomocí. Rozpočtová rada má fungovat jako nezávislý kontrolní orgán, podle centrální banky má ale Polsko rozsáhlý systém kontroly, proto je další kontrolní orgán zbytečný. Zároveň zákonodárci uvedli, že finanční dopady, které by se vznikem rozpočtové rady souvisely, jsou podhodnoceny.⁶⁸

Rakousko

Rozpočtový rámec Rakouska tvoří několik součástí: rozpočtová pravidla, střednědobý výdajový rámec, nezávislá rozpočtová instituce a rozpočtové procesy. Původně byla rozpočtová pravidla přijata pro spolkovou úroveň v rámci rozpočtového zákona (*Bundeshaushaltsgesetz, BHG*). Kvůli odmítavému postoji některých rakouských politických stran však nebyla tyto pravidla přijata jako ústavní zákon.⁶⁹ V roce 2012 převzalo Rakousko evropská rozpočtová pravidla tzv. Paktem stability (*Österreichischer Stabilitätspakt, ÖstP 2012*)⁷⁰, a to pro všechny úrovně (spolkovou, jednotlivých spolkových zemí i místní).

Rozpočtová pravidla

Pakt stability obsahuje: pravidlo vyrovnaného rozpočtu, dluhovou brzdu a pravidlo snižování veřejného dluhu, výdajovou brzdu (pravidlo maximálního přípustného nárůstu ročních výdajů), pravidla ke zlepšení rozpočtové koordinace a transparentnosti, sankce ad. Rakousko se zavázalo (na všech úrovních) postupně snižovat rozpočtové deficity. Podle pravidla vyrovnaného rozpočtu má být od roku 2017 maximální strukturální deficit všech rozpočtů 0,45 % nominálního HDP. Pro spolkovou vládu platí maximální strukturální deficit 0,35 % a pro jednotlivé spolkové země max. 0,1 % nominálního HDP. Celková maximální výše dluhu je omezena na 60 % nominálního HDP, dokud se dluh pod tuto hranici nesníží, musí být pravidelně snižován. Podobně jako je to stanoveno ve Fiskálním paktu, jsou za stanovených okolností možné výjimky. V případě porušení pravidel mohou být uvaleny sankce, a to ve výši 15 % z částky, o kterou byla pravidla porušena. Zákon o rozdělení daní (*Finanzausgleichgesetz, FAG*) stanovuje rozpočtové určení daní mezi třemi úrovněmi (spolková, spolkové země a místní) ve vztahu k jejich střednědobým rozpočtovým plánům. Stanovuje obecná omezení, kterými se musí orgány na všech třech úrovních při sestavování rozpočtových plánů řídit.

Rakousko patří mezi země Evropské unie s vyšším poměrem dluhu vůči HDP. Výše dluhu v poměru k HDP je více než 80 %. Do roku 2013 dluh klesal, v roce 2014 se však dostal až nad úroveň 84 % HDP, a to hlavně kvůli vynaloženým nákladům v souvislosti s finanční podporou znárodněné banky *Hypo Alpe Adria Group*.⁷¹⁷²

⁶⁸ Szpringer, S. A parliamentary view of Poland's plans to enhance the role of existing institutions in place of establishing an independent fiscal institution. Research Bureau of the Chancellery of the Sejm. Warsaw: February 2013 [cit. 25. 7. 2017]. Dostupné z <http://www.pbo-dpb.gc.ca/web/default/files/files/files/D1-AM%20-%20Roundtable%20-%20Zofia%20Szpringer%20-%20POLAND.pdf>

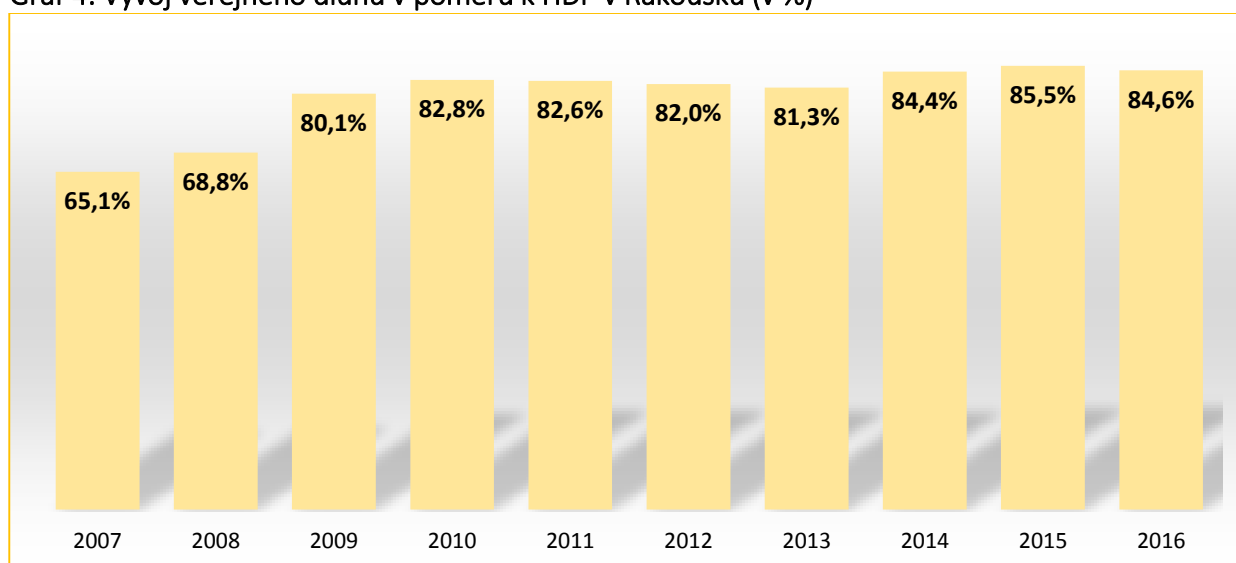
⁶⁹ Burret, H., T., Schnellenbach, J., Implementation of the Fiscal Compact in the Euro Area Member States. German Council of Economic Experts [online]. 2013 [cit. 7. 8. 2017]. Dostupné z https://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/fileadmin/dateiablage/download/publikationen/arbeitspapier_08_2013_engl.pdf

⁷⁰ ÖstP 2012 [cit. 7. 8. 2017]. Dostupné z <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20008232>

⁷¹ European Commission: Commission Staff Working Document. Country Report Austria 2015. Brussels, 26. 2. 2015 [cit. 7. 8. 2017]. Dostupné z https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/cr2015_austria_en_0.pdf

⁷² V roce 2009 rakouská vláda banku Hypo Alpe Adria znárodnila, aby tak předešla jejímu úpadku a vyvolání další krize. Banka byla následně rozdělena na „dobrou banku“, jež byla prodána a „zlou banku“, která obsahovala další závazky.

Graf 4: Vývoj veřejného dluhu v poměru k HDP v Rakousku (v %)

Zdroj: Eurostat: General Government Gross Debt. Vlastní úprava [cit. 25. 7. 2017]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdde410>

Rozpočtová rada (*Fiskalrat*)

Rakouská rozpočtová rada (*Fiskalrat*) vznikla v listopadu 2013 transformací Výboru pro vládní dluh (*Bundesgesetz über die Errichtung des Staatsschuldenausschusses*) v nezávislou organizaci.⁷³

Rada kontroluje dodržování pravidel týkajících se veřejných prostředků. Zabývá se především dohledem nad dodržováním rozpočtových pravidel. Dále má za úkol poskytovat ministerstvu financí a parlamentu rady a doporučení s ohledem na fiskální cíle.⁷⁴ Dle zákona o zřízení rozpočtové rady (*Bundesgesetz über die Errichtung des Fiskalrates*) je jejím úkolem také vytváření analýz zaměřených např. na zhodnocení aktuální fiskální situace a předpokládaného vývoje v této oblasti, na zhodnocení udržitelnosti a kvality fiskální politiky nebo vytváření analýzy ekonomických dopadů veřejného dluhu.⁷⁵

⁷³ Burret, H., T., Schnellenbach, J., Implementation of the Fiscal Compact in the Euro Area Member States. German Council of Economic Experts [online]. 2013 [cit. 7. 8. 2017]. Dostupné z https://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/fileadmin/dateiablage/download/publikationen/arbeitspapier_08_2013_engl.pdf

OECD: Draft Principles for Independent Fiscal Institutions, příloha Draft Country Notes, 7-8 June 2012 [cit. 16. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.oecd.org/gov/budgeting/D2-AM%20-%20SBO%20Hand-Out%201%20ANNEX%20-%20Country%20Notes%20-%20revised%2029%20May.pdf>

⁷⁴ Burret, H., T., Schnellenbach, J., Implementation of the Fiscal Compact in the Euro Area Member States. German Council of Economic Experts [online]. 2013 [cit. 7. 8. 2017]. Dostupné z https://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/fileadmin/dateiablage/download/publikationen/arbeitspapier_08_2013_engl.pdf

⁷⁵ Fiskalrat: Aufgaben [cit. 7. 8. 2017]. Dostupné z <https://www.fiskalrat.at/Aufgaben.html>

Rozpočtová rada je v Rakousku složena z 15 členů, odborníků, jejichž funkční období činí 6 let a mohou být zvoleni opakovaně. Pouze 12 členů se aktivně podílí na rozhodování, 3 nemají hlasovací právo. 6 členů jmenuje spolková vláda (*Bundesregierung*), 3 členy hospodářská komora Rakouska (*Wirtschaftskammer Österreich*) a další 3 členy Rakouská komora práce (*Österreichische Bundesarbeitskammer*). Členy bez hlasovacích práv jmenuje Rakouská asociace obcí (*Österreichischer Gemeindebund*), Rakouský svaz měst (*Österreichischer Städtebund*) a Konference hejtmanů (*Landeshauptleutekonferenz*). Další 2 členové mají hlasy poradní. Ti jsou voleni představiteli rakouské centrální banky a rozpočtového výboru Národní rady (*Haushaltsausschuss*).⁷⁶ Nezávislost rozpočtové rady je podpořena financováním ze strany centrální banky.

Nejvyšší kontrolní úřad (*Rechnungshof*)

Nejvyšší kontrolní úřad (*Rechnungshof*) se zabývá kontrolou veřejných financí *ex post*. Vykonává audit veřejných financí (hospodaření s veřejnými financemi, jejich efektivní a účinné vynaložení), a to jak na úrovni spolku, tak na úrovni států a nižších územních celků.⁷⁷

Institut pro hospodářský výzkum (*Das Österreichische Institut für Wirtschaftsforschung, WIFO*)

Rakouský institut pro hospodářský výzkum je hlavním nezávislým výzkumným institutem v oblasti ekonomie v Rakousku. Založen byl již v roce 1927 F.A. Hayekem a L. von Misesem. Vytváří analýzy a prognózy hospodářského vývoje a jeho vědecké výsledky pomáhají při rozhodování v hospodářské politice, ale i v soukromé sféře a výrazně se zapojuje do veřejné debaty o ekonomických problémech.⁷⁸

Parlamentní rozpočtová služba (*Budgetdienst, PBO*)

Vznikla v roce 2012 a má sloužit především jako poradní orgán rozpočtovému výboru. Jejím úkolem je tak podpora práce poslanců prostřednictvím vytváření odborných stanovisek, analýz a studií o rozpočtových otázkách.⁷⁹

Slovensko

Rozpočtová pravidla

V roce 2011 zavedlo Slovensko rozpočtová pravidla odpovědnosti a transparentnosti. Součástí pravidel transparentnosti je např. povinnost sestavování rozpočtů subjektů veřejné správy na 3 roky, zveřejňování rozpočtových údajů, prognóz ministerstva financí ad.

Dluhová brzda

Mezi hlavní pravidlo rozpočtové odpovědnosti patří tzv. **dluhová brzda**. Pokud poměr veřejného dluhu k HDP přesáhne 50 %⁸⁰, začne být uplatňován postup na snížení dluhu. V případě, že je poměr veřejného dluhu k HDP ve výši:

⁷⁶ Felderer, B., Fiscal Advisory Council – Part of the Austrian Fiscal Framework. [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/141010_felderer.pdf

⁷⁷ Felderer, B., Fiscal Advisory Council – Part of the Austrian Fiscal Framework. [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/141010_felderer.pdf

⁷⁸ WIFO: Mission: Brücken bauen zwischen Theorie, Empirie und Politik. WIFO [online]. [cit. 24. 8. 2017]. Dostupné z http://www.wifo.ac.at/uber_das_wifo

⁷⁹ Parlament Republik Österreich, Über den Budgetdienst, Aufgaben und Grundsätze [cit. 20. 1. 2015]. Dostupné z <http://www.parlament.gv.at/PAKT/BUDG/>

⁸⁰ Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti přímo neupravuje metodiku pro zjišťování HDP pro výpočet limitu dluhové brzdy. Pouze důvodová zpráva k zákonu říká, že jednotlivé hranice dluhové brzdy jsou odstupňovány podle

- 50-53 %; musí ministr financí písemně vysvětlit důvod nárůstu veřejného dluhu, navrhnout možnosti na jeho snížení a předložit je parlamentu (*Národná rada Slovenskej republiky, NR SR*)
- 53-55 %; musí vláda navrhnout a předložit NR SR mechanismy na snížení tohoto dluhu, dochází také ke snížení platů členů vlády na hodnotu předešlého roku
- 55-57 %; ministr financí má povinnost „zmrazit“ 3 % z celkových vládních výdajů a vláda musí předložit návrh rozpočtu, ve kterém nebudou výdaje vyšší než v předešlém roce
- 57-60 %; musí být návrh rozpočtu vypracován tak, aby nebyly třeba žádné nové půjčky a rozpočet byl vyrovnaný, podmínka vyvornosti platí i pro regionální a místní rozpočty
- více než 60 %; mimo podmínky výše uvedené musí vláda požádat NR SR o vyslovení důvěry

Od roku 2018 by se hranice (horní limit dluhu 60 % HDP) měla snižovat, každý rok o 1 procentní bod. V roce 2028 by tak spodní limit pro uplatňování pravidel na snížení veřejného dluhu byl 40 %, a při poměru dluhu k HDP ve výši 50 % by vláda musela žádat parlament o vyslovení důvěry.⁸¹

Od roku 2014 platí na Slovensku také korekční mechanismus týkající se rozpočtových deficitů a střednědobých cílů v souvislosti s ratifikací Fiskálního paktu. Podle *zákona o rozpočtových pravidlách*⁸² mají být rozpočty veřejné správy vyrovnané nebo přebytkové, tj. strukturální schodek roven nebo nižší než 0,5 % HDP, tak jak to stanovuje Fiskální pakt. V případě, že je dluh veřejné správy výrazně nižší než 60 % HDP a rizika neudržitelnosti dluhu jsou minimální, může být strukturální schodek rozpočtu rovný nebo nižší 1 % HDP. Korekční mechanismus se spustí v případě výrazného odchýlení se od tohoto střednědobého cíle. Ministerstvo financí dvakrát ročně zveřejňuje, zdali k výraznému odchýlení se došlo. V případě, že tomu tak je, ministerstvo financí navrhne vládě limit veřejných výdajů a opatření, které povedou ke korekci. Vláda však může rozhodnout, že korekční mechanismus neuplatní, musí však toto své rozhodnutí písemně odůvodnit Národní radě Slovenské republiky.⁸³

Poměr veřejného dluhu na HDP od roku 2004 postupně klesal a v roce 2008 byl ve výši 28,2 %, což je nejnižší hodnota od roku 1995. V důsledku hospodářské krize se ale veřejný dluh po roce 2008 začal zvyšovat a do roku 2013 stále rostl, v tomto roce byl veřejný dluh v poměru k HDP ve výši 54,7 %, což je již blízko hranice 55 %, kdy by mělo dojít ke zmrazení 3 % výdajů. Prvně byla dluhová brzda spuštěna v roce 2013 překročením hranice výše dluhu 50 % HDP. Byl dosažen první limit dluhové brzdy a tím se aktivovala první sankce. Ministr financí musel předložit NR SR zprávu, která by vysvětlila důvody růstu dluhu a představila opatření vedoucí k jeho

aktuální výše dluhu zveřejněné Eurostatem v rámci jarní a podzimní notifikace. Důvodová správa k ústavnému zákonu č. 493/2011 o rozpočtové zodpovědnosti, Parlamentná tlač č. 556 [online]. [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné z <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=5&CPT=556>

Podle *Rady pre rozpočtovú zodpovednosť* se výše dluhu počítá dle evropské metodiky ESA 2010 (výše dluhu, kterou zveřejňuje Eurostat) a jednotlivé sankce účinné v různých termínech a jejich spuštění závisí také na potvrzení výše dluhu v jeho podzimním zveřejnění. Rada pre rozpočtovú zodpovednosť [online]. [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné z http://www.rozpoctovarada.sk/download2/hodnotenie_pravidiel_2014.pdf

Aktuální vývoj dluhu SR. Rada pre rozpočtovú zodpovednosť [online]. [cit. 9. 3. 2015]. Dostupné z <http://www.rozpoctovarada.sk/svk/rozpocet/200/aktualny-vyvoj-dlhu-sr>

⁸¹ Burret, H., T., Schnellenbach, J., Implementation of the Fiscal Compact in the Euro Area Member States. German Council of Economic Experts [online]. 2013 [cit. 7. 8. 2017]. Dostupné z https://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/fileadmin/dateiablage/download/publikationen/arbeitspapier_08_2013_engl.pdf

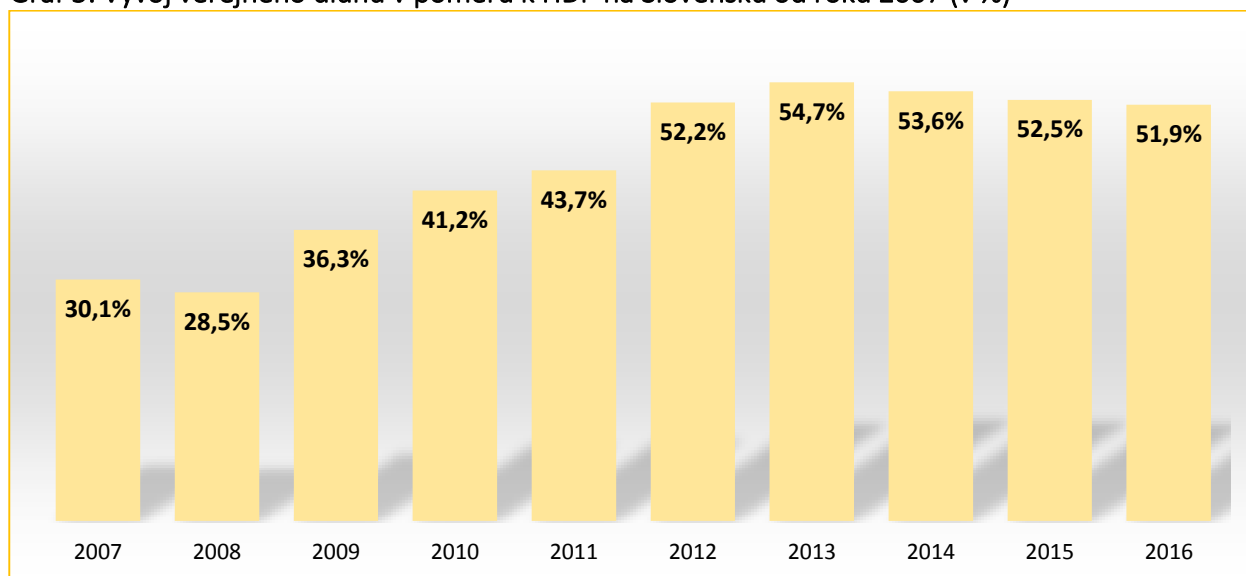
⁸² Zákon č. 523/2004 Z.z., o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁸³ §30a, Zákon č. 523/2004 Z.z., o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

snížování. Ministr financí zaslal vysvětlující dopis 18. června 2013. Podle *Rady pre rozpočtovú zodpovednosť* však představená opatření nebyla dostatečná, ale příliš obecná. Opatření byla sice následně rozpracována v návrhu rozpočtu na roky 2014 až 2016, navzdory tomu, však rozpočet na rok 2014 nepočítal se snížením dluhu.⁸⁴ Od roku 2013 se vládě daří mírně snižovat výši dluhu k HDP, pořád je však vyšší než 50 %.

V roce 2013 nebyla další, 55% hranice, překonána pouze z důvodu změny metodiky výpočtu v září 2014 z ESA 95 na ESA 2010. Podíl dluhu na HDP zveřejněn na jaře 2014 dosahoval 55,4 %, na podzim 2014 jenom 54,6 %. Metodika se změnila jak pro výpočet výše dluhu (čímž dluh narostl), tak také pro výpočet HDP, který se tak také zvýšil.⁸⁵ Podle jarních výsledku mělo dojít ke spuštění dalších dvou stupňů sankcí. Po revizi dat v říjnu 2014 k aplikaci třetího stupně (tedy zmrazení výdajů) nakonec došlo pouze na omezené období.⁸⁶ V roce 2015 klesl poměr dluhu k HDP do prvního sankčního pásma, podle hodnocení *Rady pre rozpočtovú zodpovednosť* se tak však stalo pouze díky jednorázovým opatřením. Podle správy *Rady* se výška dluhu nesnižuje dostatečnou rychlostí tak, aby došlo k jeho snížení pod sankční pásma do roku 2019.⁸⁷

Graf 5: Vývoj veřejného dluhu v poměru k HDP na Slovensku od roku 2007 (v %)

Zdroj: Eurostat: General Government Gross Debt. Vlastní úprava [cit. 25. 7. 2017]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdde410>

⁸⁴ Rada pre rozpočtovú zodpovednosť: Správa o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pravidiel rozpočtovej transparentnosti za rok 2013. August 2014 [cit. 9. 8. 2017]. Dostupné z http://www.rozpoctovarada.sk/download2/hodnotenie_pravidiel_2014.pdf

⁸⁵ RRZ, Aktuální vývoj dluhu SR, dostupné (9. 3. 2015) na <http://www.rozpoctovarada.sk/svk/rozpocet/200/aktualny-vyvoj-dluh-sr>

⁸⁶ Rada pre rozpočtovú zodpovednosť: Správa o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pravidiel rozpočtovej transparentnosti za rok 2014. August 2015 [cit. 9. 8. 2017]. Dostupné z http://www.rozpoctovarada.sk/download2/hodnotenie_pravidiel_2015_final.pdf

⁸⁷ Rada pre rozpočtovú zodpovednosť: Správa o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pravidiel rozpočtovej transparentnosti za rok 2015. August 2016 [cit. 9. 8. 2017]. Dostupné z http://www.rozpoctovarada.sk/download2/hodnotenie_pravidiel_2016.pdf

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť

Slovenská rozpočtová rada vznikla na základe ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti⁸⁸ z konce roku 2011 (plne fungovať začala od polovice roku 2012) za účelom dohľadu a kontroly nad rozpočtovou politikou vlády.

Rozpočtová rada má celkom 3 členy, vrátane predsedu. Jednotliví členovia sú volení (také môžu byť odvolaní)⁸⁹ NR SR, pričom predseda je volen väčšinou 3/5 a ostatní členovia nadpoloviční. Predseda je nominovaný vládou, ďalší dva členovia pak prezidentom a guvernérom *Národnej banky Slovenska (NBS)*. Funkčný obdobia členov Rady činí 7 rokov, bez možnosti znovuzvolenia. Členom rady majú byť osoby s odbornými vedomosťami a skúsenosťami, minimálne päťrokovú prax v oblasti finančníctva a makroekonomie. Pre zachovanie nezávislosti rozpočtovej rady nesmie byť členom tejto rady poslanec NR SR alebo európskeho parlamentu, prezident, člen vlády, Európskej komisie, bankovní rady NBS, člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, člen politickej strany a starosta či hejtman (*župan*). Rada je vo svojej činnosti podporovaná *Kanceláriou rady*. Financovaná je zo štátneho rozpočtu, prostredníctvom NBS, čímž má byť také zabezpečená jej nezávislosť na vláde alebo Národnej rade.⁹⁰

Činnosť Rady je zaměřena na 5 hlavních oblastí⁹¹:

- hodnotenie dodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a transparentnosti vládou;
- hodnotenie dlhodobé udržitelnosti verejných financií pri danom nastavení rozpočtovej politiky;
- posudzovanie legislatívnych návrhov, predovšetkým z hľadiska dlhodobé udržitelnosti verejných financií a rozpočtových dopadov, a to jak z vlastní vôle, tak na žiadosť poslaneckého klubu;
- monitorovanie a hodnotenie plnenia rozpočtových cieľov a vývoje hospodárenia verejných financií;
- od roku 2014 také posudzovanie a hodnotenie uplatňovania korekčného mechanizmu, prípadne vyhodnocovanie výjimečných okolností, kedy sa korekčný mechanizmus neuplatní.

Jednou ročne (k 30. dubnu) pripravuje a publikuje Rada zprávu o dlhodobé udržitelnosti. Také jednou ročne (do 31. srpna) předkládá na jednání NR SR zprávu o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a transparentnosti.⁹² Hodnotenie, zprávy a doporučenie, ktoré Rada vydáva, nejsou pro vládu závazná.

Na činnosť Rady dohlíží tzv. panel poradců, který vznikl na základě doporučení OECD. Tento panel se skládá z 5 poradců, zahraničních odborníků v oblasti makroekonomie a veřejných financií, kteří tuto činnosť vykonávajú bezplatně. Jejich úkolem je dohľad nad postupmi rozpočtovej rady pri plnení

⁸⁸ Ústavný zákon č. 493/2011 Z.z., o rozpočtovej zodpovednosti. [cit. 18. 12. 2014] Dostupné z http://www.rozpocetvarada.sk/images/Legislativa_SR/Zakon_493_2011_20121028.pdf

⁸⁹ Odvolanie člena Rady je možné pouze v případě, že došlo k jeho odsouzení za úmyslný trestný čin, k ztrátě způsobilosti k právním úkonům, nebo pokud nebyl 6 měsíců schopen vykonávat své povinnosti. (čl.3, odst. 6, zákon o rozpočtovej zodpovednosti)

⁹⁰ Burret, H., T., Schnellenbach, J., Implementation of the Fiscal Compact in the Euro Area Member States. German Council of Economic Experts [online]. 2013 [cit. 7. 8. 2017]. Dostupné z https://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/fileadmin/dateiablage/download/publikationen/arbeitspapier_08_2013_engl.pdf

⁹¹ Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, Čo robíme? [cit. 18. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.rozpocetvarada.sk/svk/rozpocet/125/co-robime>

⁹² Ústavný zákon č. 493/2011 Z.z., o rozpočtovej zodpovednosti. [cit. 18. 12. 2014]. Dostupné z http://www.rozpocetvarada.sk/images/Legislativa_SR/Zakon_493_2011_20121028.pdf

povinností. Panel poradců se schází jednou ročně, poradci jsou ale k dispozici po celý rok formou elektronické komunikace a mohou tak poskytovat konzultace.⁹³

Výbor pre daňové prognózy a Výbor pre makroekonomické prognózy

Výbory jsou poradními orgány ministerstva financí a vznikly s cílem zvýšení transparentnosti fiskální politiky. Jejich úkolem je vypracovávat prognózy daňových a odvodových příjmů a makroekonomického vývoje, na základě kterých pak může být postavena fiskální politika vlády.⁹⁴

Švédsko

V průběhu posledních téměř 30 let Švédsko výrazně zreformovalo rozpočtový rámec, především s cílem zpřísnit rozpočtovou politiku a její kontrolu. Většinu změn zavedla země do roku 2007, tedy již před začátkem nynější ekonomické krize. Tyto změny měly souvislost s ekonomickým vývojem země začátkem 90. let, kdy Švédsko zaznamenalo pokles HDP a růst nezaměstnanosti.⁹⁵ Rozpočtový rámec shrnuje jednotlivé nástroje a opatření, které postupně země zavedla.⁹⁶ Švédsko není členem eurozóny a tak pro něj nejsou některá opatření EU závazná.

Opatření fiskální politiky⁹⁷

- přísnější rozpočtový proces na centrální úrovni – Samotný rozpočtový proces napomáhá předcházení tvorbě schodků při sečtení jednotlivých rozpočtových komponentů. Koordinační úlohu má ministerstvo financí, které je také odpovědné za makroekonomické predikce. Důležitý je také tzv. *top-down* přístup, kdy nejdříve parlament rozhodne o celkových výdajích, které následně již není možné navyšovat (podobně jako v ČR). Důraz se klade také na transparentnost rozpočtového procesu. Každý rok (od roku 2010) nejpozději do 15. dubna předkládá vláda parlamentu (*Riksdag*) tzv. jarní návrh zákona o fiskální politice (*Ekonomiska vårpropositionen*). Ten obsahuje zásady hospodářské a rozpočtové politiky země. Vláda v něm uvádí také hodnocení ekonomické situace, předpověď ekonomického vývoje a vývoj výdajového stropu na další roky.⁹⁸ Konkrétní návrh rozpočtu pak vláda předkládá na podzim.
- výdajový strop – Strop pro veřejné výdaje byl zaveden již v roce 1997. Zákon o rozpočtu stanovuje, že vláda musí navrhnout výdajový strop ve svém návrhu rozpočtu vždy minimálně tři roky dopředu. Přesná výše stropu není dána zákonem. V případě rizika

⁹³ Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, Panel poradcov (Advisory Panel). [cit. 18. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.rozpocetvarada.sk/svk/rozpocet/173/panel-poradcov>

⁹⁴ Ústavný zákon č. 493/2011 Z.z., o rozpočtovej zodpovednosti. [cit. 18. 12. 2014]. Dostupné z http://www.rozpocetvarada.sk/images/Legislativa_SR/Zakon_493_2011_20121028.pdf

⁹⁵ Calmfors, L., The Swedish Fiscal Policy Council: Watchdog with a Broad Remit, CESifo Working paper No. 3725, 2012 [cit. 9. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.47ebd5c7148472314b8a7902/1410180156465/Calmfors+%282012%29.pdf>

⁹⁶ Regeringskansliet, The Swedish fiscal policy Framework. [cit. 8. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.49955727139d0ce5f5d43af/1377195302645/The+Swedish+fiscal+policy+framework.pdf>

⁹⁷ Regeringskansliet, The Swedish fiscal policy Framework. 2011 [cit. 8. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.49955727139d0ce5f5d43af/1377195302645/The+Swedish+fiscal+policy+framework.pdf>

⁹⁸ Sveriges Riksdag, The Spring Fiscal Policy Bill, dostupné (8. 12. 2014) na <http://www.riksdagen.se/en/How-the-Riksdag-works/What-does-the-Riksdag-do/The-budget/The-budget-process/The-Spring-Fiscal-Policy-Bill/>

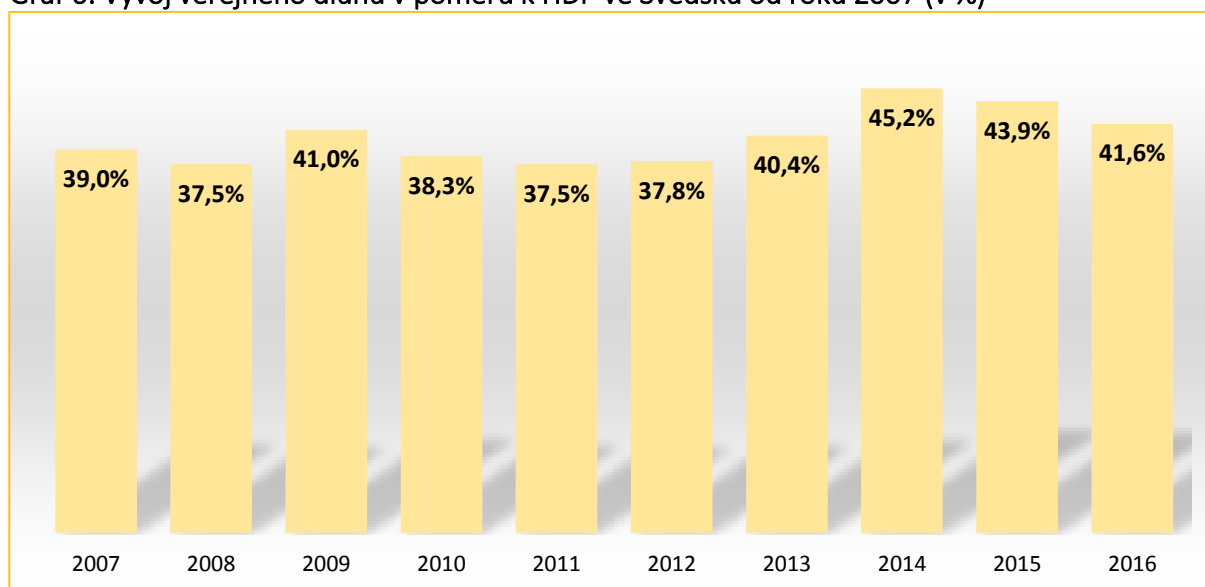
překročení tohoto stropu musí vláda přijmout nezbytná opatření, nebo taková navrhnout parlamentu (*Riksdag*).⁹⁹

- cíl přebytku veřejných financí (*Överskottsmål*) – Cíl pro finanční rovnováhu veřejného sektoru byl zaveden v roce 2000. Zákon o rozpočtu (*Budgetlag, 2011:203*) vyžaduje jeho stanovení vládou a přijetí parlamentem. Plnění cíle podléhá kontrole, přičemž vláda minimálně dvakrát ročně předkládá parlamentu zprávy o jeho vývoji (v rámci návrhu zákona o fiskální politice a návrhu zákona o rozpočtu). Od roku 2007 je přebytkový cíl stanoven na +1 % HDP.
- požadavek vyrovnaného rozpočtu pro místní samosprávu – Od roku 2000 je posílen také rozpočtový proces na místní úrovni a místní samospráva musí držet své rozpočty vyrovnané.

Neexistují však žádné automatické sankce nebo procesy, které by se spustily v případě odchýlení se od rozpočtového rámce. Ten je veřejně sledovaný a jeho nedodržení může mít negativní politické důsledky.

Švédsko nevykazuje vysoké zadlužení, a to ani v souvislosti s hospodářskou krizí po roce 2008. Mírné navýšení ukazatele výše veřejného dluhu k HDP je možné sledovat v roce 2009 a 2014. Od roku 2014 zadlužení ve vztahu k HDP opět klesá. Ve své poslední zprávě Švédska rozpočtová rada doporučuje vládě vzhledem k příznivé ekonomické situaci a stanovenému cíli rozpočtového přebytku restriktivnější rozpočtovou politiku.¹⁰⁰

Graf 6: Vývoj veřejného dluhu v poměru k HDP ve Švédsku od roku 2007 (v %)

Zdroj: Eurostat: General Government Gross Debt. Vlastní úprava [cit. 25. 7. 2017]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdde410>

⁹⁹ Budgetlag (2011:203). [cit. 8. 12. 2014] na http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Budgetlag-2011203_sfs-2011-203/?bet=2011:203

¹⁰⁰ Swedish Fiscal Policy 2017 – Summary. 15 May 2017 [cit. 22. 8. 2017]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.23a06a2115bf5bc807e3d90e/1494791190968/Summary+of+Swe-dish+Fiscal+Policy+2017.pdf>

Švédská rozpočtová rada (*Finanspolitiska Rådet*)

Švédsko je jednou ze zemí, které jako první v Evropě založily (již v roce 2007) národní rozpočtovou instituci, Švédskou fiskální radu (*Finanspolitiska Rådet*), s cílem posílit transparentnost a odpovědnost rozpočtového procesu poskytováním jeho nezávislého hodnocení.¹⁰¹

Rada je zřízena jako vládní agentura. Její nezávislost má být zabezpečena způsobem jmenování jednotlivých členů. Formálně je Rada podřízena vládě, které předkládá roční zprávy. Neformálně však udržuje kontakty také s parlamentem (*Riksdag*), přičemž participuje na veřejné debatě, kterou parlament organizuje a která se týká výsledků reportu.¹⁰²

Rada má 6 členů se zkušenostmi z akademického prostředí v oblasti ekonomie nebo z praktické tvorby hospodářské politiky. Členové nemusí být švédští občané. Práci pro radu vykonávají při svém běžném zaměstnání. Jmenování jsou vládou, ale na návrh Rady, čímž má být dosaženo její nezávislosti. Běžní členové jsou jmenováni na období maximálně tři po sobě následujících let, předseda maximálně na dvě po sobě následující tříleté období.¹⁰³ Sekretariát tvoří pět zaměstnanců. Rada je financovaná z rozpočtu ministerstva financí, přičemž roční rozpočet se pohybuje na úrovni 1 mil. eur.¹⁰⁴

Podle svého statutu má Rozpočtová rada přispět ke zvýšení transparentnosti cílů a efektivity fiskální a hospodářské politiky, pomocí monitorování a vyhodnocování jejich účinnosti. Sleduje, jestli je fiskální politika (obsažena především v návrhu rozpočtu a jarním návrhu rozpočtové politiky) v souladu s dlouhodobou udržitelností veřejných financí, rozpočtovým (přebytkovým) cílem a výdajovým stropem. Rada také posuzuje soulad fiskální politiky s cílem udržitelného růstu a vysoké zaměstnanosti, přezkoumává transparentnost navržených opatření, především jejich konkrétní důvody a také analyzuje jejich dopady. Provádí jak její *ex post* tak *ex ante* hodnocení. Posuzuje kvalitu ekonomických předpovědí, na kterých je rozpočet založen. Rada podporuje a přispívá do veřejné debaty týkající se hospodářských a fiskálních otázek.¹⁰⁵

¹⁰¹ Finanspolitiska Rådet, About the Swedish Fiscal Policy Council. [cit. 5. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/english/swedishfiscalspolicycouncil/abouttheswedishfpc.4.6f04e222115f0dd09ea8000950.html>

¹⁰² Calmfors, L., The Swedish Fiscal Policy Council: Watchdoh with a Brouad Remit, CESifo Working paper No. 3725, 2012 [cit. 9. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.47ebd5c7148472314b8a7902/1410180156465/Calmfors+%282012%29.pdf>

¹⁰³ Calmfors, L., The Swedish Fiscal Policy Council: Watchdoh with a Brouad Remit. CESifo Working paper No. 3725. 2012 [cit. 9. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.47ebd5c7148472314b8a7902/1410180156465/Calmfors+%282012%29.pdf>

¹⁰⁴ Sonnegård, J., Fiscal Frameworks: The Swedish experience. Praha. 9. října 2014 [cit. 9. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.71245ef71491a8be931e5a39/1413817304893/141009+Experienc+of+Fiscal+Rules+in+Sweden+-+Prague.pdf>

¹⁰⁵ Svensk författningssamling, Förordning med instruktion för Finanspolitiska rådet (2011:446). [cit. 9. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.49955727139d0ce5f5d5bd/1377195309181/F%C3%B6rordning+2011+446.pdf>

Rada vydává roční reporty pod názvem „Švédská fiskální politika“ (*Svensk finanspolitik*), organizuje konference, publikuje studie věnované rozpočtové politice.¹⁰⁶ Vyjádření vlády k prezentovaným názorům rady je obsaženo v návrhu zákona o rozpočtu (*Budgetpropositionen*).¹⁰⁷

Národní kontrolní úřad (*Riksrevisionen*)

Národní kontrolní úřad je podřízen parlamentu a jeho úlohou je napomáhat parlamentu při výkonu jeho kontrolní funkce. Jménem parlamentu vykonává nezávislý audit (*ex post*) veřejných financí. Kontroluje instituce výkonné moci, na kterých je nezávislý.¹⁰⁸

Švédské finanční ředitelství (*Ekonomistyrningsverket*)

Švédské finanční ředitelství je podobně jako Švédská rozpočtová rada založeno jako vládní agentura avšak pod ministerstvem financí, přičemž obě instituce jsou na sobě nezávislé. Finanční ředitelství má přibližně 180 zaměstnanců a je zodpovědné především za konkrétní finanční řízení státu a státních institucí. Vytváří rozpočtová pravidla, účetní zásady a je zodpovědný za správu centrálního účetního systému. Věnuje se také rozpočtovým prognózám (např. vydává rozpočtový rating pro jednotlivé vládní instituce) a dalším aktivitám spojeným se státním rozpočtem.¹⁰⁹

Národní institut pro ekonomický výzkum (*Konjunkturinstitutet*)

Podobně jako Rozpočtová rada je i Národní institut pro ekonomický výzkum založen jako vládní agentura zřízena pod ministerstvem financí. Jeho hlavní náplní práce je ekonomický výzkum, tvorba analýz a prognóz týkajících se jak vývoje švédského, tak i mezinárodního hospodářství. Prognózy a projekce institut jsou např. využívány pro tvorbu hospodářské politiky.¹¹⁰

¹⁰⁶ About the Swedish Fiscal Policy Council. Finanspolitiska Rådet [online]. [cit. 5. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/english/swedishfiscalspolicycouncil/abouttheswedishfpc.4.6f04e222115f0dd09ea8000950.html>

¹⁰⁷ The Swedish fiscal policy Framework. Regeringskansliet [online]. [cit. 8. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.49955727139d0ce5f5d43af/1377195302645/The+Swedish+fiscal+policy+framework.pdf>

¹⁰⁸ Om Riksrevisionen. Riksrevisionen [online]. [cit. 15. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.riksrevisionen.se/sv/OM-RIKSREVISIONEN/>

¹⁰⁹ About the ESV. The Swedish National Financial Management Authority [online]. [cit. 15. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.esv.se/ESV/English/About-the-ESV/>

¹¹⁰ About NIER. NIER [online]. [cit. 15. 12. 2014]. Dostupné z <http://www.konj.se/4.70c52033121865b1398800099246.html>